48՟Դ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1001 Կ. ՊՈԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27/10 ՀՈԿՏ. 1904 1 ՇԱՊԱՆ 1322 — 27 ԷՅԼՈՒԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
ԱՌՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՔՐՈՆԻԿԻ (sic?)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալա Եօլ Մահալէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԽՕՍ ՕՐԱԹԵՐԹ (ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ)

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Քաղաքիս համար	80 Ղր.	50 Ղր.
Գաւառներու համար	108 »	80 »
Արտասահմանի համար	26 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԳԵՐՄԱՆ ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ

Դաստիարակութեան առաջնորդները միշտ Գերմանիա գացած են կրթական ամենալաւ գաղափարները ըմբռնելու համար։ Ասիկա արդէն ուսուցիչներու դասակարգը կ'ըմբռնէ, բայց անոնք խսկապէս Գերմաններէն կիրարկուած մեթոտին վրայ քիչ բան գիտեն։ Ասիկա հիանալի մեթոտ մըն է, որուն ընդհանուր կարգաւորութիւնն իսկ թելադրութիւնով բեղուն է։ Մէկ քանի ուղղութիւններուն մէջ կը գտնենք լուծուած այնպիսի խնդիրներ որոնք տակաւին մեր դպրոցները և կրթիչները կըզբաղեցնեն։

Երկրին մէջ տարրական կրթութիւնը պարտաւորիչ է։ Հոն տղան իր դպրոցական ընթացքը սկսելու ստիպուած է երբոր վեց տարեկան է, և օրէնքը զինքը հոն կը պահէ մինչև տասնըչորսը։ Դպրոցը ձգելու տարիքը անորոշ է։ Գաւառային դպրոցի մը վերատեսուչը դատաւորի դերը ունի, կ'ըստիպէ տղուն դպրոցին մէջ մնալը մինչև անոր հարկ եղած զարգացման հասնիլը։ Բոլոր տղաքը ստիպուած են կրթութեան որոշ քանակութիւն մը ...

... րոնց մենք պէտք ունինք, ուղղակի այս կրօնական զարգացման վերագրելի ըլլալ կը թուին։ Այս առաքինութիւններէն՝ պարտականութեան և պատասխանատուութեան ճանաչումը, յարգանք դէպի օրէնքը, ինքնալրապում, և հանրային կեանքի մէջ ապականութեան բացակայութիւնը այս կրթական դրութեան կը վերագրուին։ Կանոնաւոր կրօնական ուսուցման այս ...

... ուսուցչութեան կ'ընկերանայ արժանաւորութիւն և յարգանք մը, ուսկից կը ծնին դասատուներին մէջ ինքնաճանաչութիւն և ինքնավստահութիւն։

ԱՍԱՏՈՒՐ

ՄԻԱՄԻՏԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐ

ԱՆԴՈՒՆԴԻՆ ԵԶԵՐՔԷՆ

Իրիկուան ժամը 10ն էր երբ ստիպողական գործի մը համար անցայ Ղալաթիոյ կամուրջը, ու հոնկէ քայլերս ուղղեցի դէպի Բերա։

Դատայ փնտռած վաճառատունս, ...

... պահուն յուզուած կը չուտփկցունեմ քայլերս, կը հասնիմ կամուրջ, հոնկից գործատեղիս. ամբողջ այդ գիշերը մտածելով կ'անցունեմ աշխարհի ունայնութեան վրայ։

ԱԼԵՀԵՐ

Ս. ՀԱՂՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Շաբաթ առտու Հայ Եկեղեցւոյ ամենէն յուզիչ, ամենէն բարեպաշտիկ և ամենէն օրինակելի խորհուրդներէն մէկը կատարուեցաւ Գումգաբուի Ս. ...

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 182

ՔՕՐԷՍ

ՈՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ

ՎՐԱՅ

ՎԷՊ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱԶԱՐԴ ՀԱՅՐԱՊԵՏ
Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ս.
ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՔԱՐՈԶ

Ինչպէս նախապէս ծանուցած էինք Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետ Տ. Տ. Սահակ Բ. Կաթողիկոս, երէկ առտու Մայր Եկեղեցւոյ մէջ նախագահեց եկեղեց. արարողութիւններուն եւ Վարագայ Խաչի տօնին առթիւ հմտալից քարոզ մը խօսեցաւ։ Արարողութիւնները տեղի ունեցան կանանց յատուկ Որդւոց Որոտման Տաճարին մէջ, ուր կառուցուած էր Կաթողիկոսական Աթոռը իր շքեղ Կաթողիկէով եւ թաւշեայ պատուանդաններով, որոնց մանրամասն նկարագրութիւնը ըրած էինք արդէն Մեր անցեալ երկուշաբթիի թիւով։ Շատ կանուխէն եկեղեցին խռնուած էր երկսեռ հաւատացեալներու հոծ բազմութեամբ մը, որուն նմանը դժուար ուրեք կը տեսնուի։ Եկեղեցին՝ դասերէն սկսեալ մինչեւ արտաքին գաւիթը, կողմնակի պատուհանները թէ՛ դուրսէն եւ թէ ներսէն, կանանց վերնատունը, երկու պահարանները եւ վերջապէս տրամադրելի եւ ո՛չ տրամադրելի ամբողջ տեղերը, ուր մարդկային ոտք մը կրնար կռուան գտնել, լեցուած էր անօրինակ եւ ծովացեալ բազմութեամբ մը։ Մինչդեռ նոյնչափ մըն ալ եկեղեցիին ընդարձակ բակը խռնուած, իր կարգին կը սպասէր, ներս մտնել կարողանալու համար։ Եկեղեցին շքեղօրէն լուսազարդուած էր։ Դպրաց դասը գրեթէ ամբողջութեամբ, իրենց թանկագին ու մեծարժէք շապիկները հագած, առաջնորդութեամբ դպրապետ Մինրան էֆ. Տէր Ահարոնեանի եւ երաժշտապետ Գրիգոր էֆ. Մէնտէրեանի խիստ ներդաշնակ կերպով կ'երգէին եկեղեցական արարողութիւնները, փայլ մը տալով օրուան հանդիսաւորութեան։ Մայր եկեղեցւոյ քահանայից դասէն զատ, մայրաքաղաքիս ամէն թաղերէն քահանաներ եւս փութացած էին, ներկայ գտնուելու եկեղեց. արարողութիւններուն։

Ժամը կէսին սկսան արարողութիւնք եւ Հարցի ժամանակ, ամբողջ քահանաները Երուսաղէմատուն գացին Ս. Կաթողիկոսը տաճար առաջնորդելու։ Ն. Ս. Օծութիւն գորշ մանիշակագոյն վերարկուին վրայ կը կրէր Պնակէն, գլուխը վեղար եւ ձեռքը հովուապետական գաւազանը։ Անմիջապէս կազմուեցաւ թափորը. առջեւէն կ'երթային քահանայից դասը, ետքը Ն. Ս. Օծութեան քարտուղար Մանուկ Սարկաւագ, Տ. Ներսէս վրդ. Խապայեան, Տ. Եղնիկ վրդ. Պապայեան, Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Տէր Կարապետեան։ Յետոյ Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան եւ ամէնէն ետք Ն. Ս. Օծութիւն Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսը։ Թափորը երբ տաճար մտաւ Ս. Կաթողիկոսը վրան առաւ մութ թարշիճի գոյնով հարէկ փիլոն մը եւ ուղղուեցաւ դէպի բեմ ու բարձրացաւ Կաթողիկոսական Աթոռը։ Կղերական դասը, ամբողջութեամբ ըստ հնաւանդ օրինաց Հայ. եկեղեցւոյ, համբուրեց Ն. Ս. Օծութեան ձեռքը։ Ժամերգութիւնները կը շարունակուէին դպիրներու հոգեզմայլ եղանակներով եւ սակայն անկեղծ ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ նոյն պահուն ամէն աչք դէպի Ս. Կաթողիկոսը յառած էր եւ ամէն մարդ իր ուշադրութիւնը Ն. Ս. Օծութեան նուիրած։

Արարողութիւնները երբ «Գոհանամք զքէն Տէր Աստուած մեր»ին հասան, քահանան ընդհատեց աղօթքը եւ Ս. Կաթողիկոսը իր աթոռէն ժողովրդեան դառնալով, խաչակնքեց ու առաջին օրհնութիւնը տուաւ խաղաղութիւն ամենեցուն տեառնագրելով։ Անմիջապէս աջ ու ձախ դասերէն սկսան երգել. Եւ ընդ հոգւոյդ քում առաջի քո Տէր։ Որմէ ետք շարունակուեցաւ աղօթքը եւ Ս. Կաթողիկոսը տեղէն իջաւ եւ առանց շուրջառի ու գաւազանի կատարեալ պարզութեամբ կարդաց, Նորաստեղծեալէն առաջ կարդացուելիք գիրքը «Այլ ինձ քաւ լիցի պարծիլ, բայց միայն ի Խաչ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի»։

Բազմութիւնը հետզհետէ կը խտանար եւ պահ մը այն աստիճանի հասաւ խռնուած հաւատացեալներուն տաղտկութիւնը, որ արարողութիւնները երբեք լսելի չէին ըլլար գաւիթէն։

Օրուան Պատարագիչն էր Ն. Ս. Օծութեան ձեռնասուն եւ գաւազանակիր Տ. Վաղարշակ վարդապետ։

Ճաշու Գիրքէն ետք Ս. Կաթողիկոսը առաջնորդութեամբ քահանաներու եւ վարդապետներու բեմ ելաւ եւ իրեն համար յատկապէս պատրաստուած գեղակերտ աթոռին վրայ բազմելով ու ձեռքը ունենալով Կիլիկիոյ Ս. Աթոռէն բերած հովուապետական գաւազանը, հետեւեալ պերճիմաստ քարոզը խօսեցաւ։

«Այլ ինձ քաւ լիցի պարծիլ, բայց միայն ի Խաչն Տեառն, որով աշխարհ վասն իմ ի Խաչ ելեալ է եւ ես աշխարհի։

«Ամենքնիդ հոս եկած հաւաքուած էք ունկնդրելու համար. նոր խօսք մը կը սպասէք, բայց ինչ որ պիտի խօսիմ ես, արդէն լսած էք դարերէ ի վեր, բայց մէկ տարբերութեամբ, ոմանք պերճախօսութեամբ կրկնած, ոմանք արձագանգ եղած են, ոմանք հզօր եւ ոմանք ինձ նման տկար ձայնով. բայց միշտ կրկնած են։ Եւ ես ալ հետեւելով Կիլիկեցի Առաքեալին Պօղոսի խօսքին կը կրկնեմ. «Այլ ինձ քաւ լիցի պարծիլ, բայց միայն ի Խաչ Տեառն»։

«Քրիստոնէութեան եւ եկեղեցւոյն կատաղի հալածիչը՝ Պօղոս, երբ Դամասկոս կ'երթար, երկնային յայտնութեան մէջ, լսեց սա դողացնող ձայնը. «Սօղոս, Սօղոս, ինչո՞ւ կը հալածես զիս»։ Պօղոս որ իբրեւ Փարիսեցի ոգով մը դարձած էր հանդէպ քրիստոնէութեան, փոխուեցաւ, եւ Դամասկոսի ճամբուն յայտնութեամբ Փարիսեցիական նախանձայուզութիւնը պարտուեցաւ։

«Խաչը նշանն է քրիստոնէութեան, անոր առջեւ խոնարհած են քրիստոնեայ մեծ կայսրեր, հզօր իշխաններ եւ մեծամեծներ։ Այդ է իմ միակ պարծանքս ըսած է Պօղոս, որովհետեւ այս զղջացեալ Առաքեալը ինքզինք նուիրած էր Աւետարանին տարածման եւ քրիստոնէութեան փառքին իբրեւ ճշմարիտ վկայ։ Պօղոս Խաչը կը կրկնէր ամէն տեղ քրիստոնեաներուն, որովհետեւ Խաչով է որ Աստուծոյ շնորհաց կ'արժանանանք, ոմանք հանճարեղ, ոմանք հարուստ, ոմանք գեղեցիկ եւ ոմանք խելացի կ'ըլլան. բայց պէտք չէ հարուստը պարծի իր հարստութեամբ, գիտունը իր գիտութեամբ եւ գեղեցիկը իր գեղեցկութեամբ, այլ միայն պէտք է պարծինք Խաչով։

«Հայ եկեղեցին տարին չորս անգամ կը կատարէ Խաչի տօնը փառաւոր կերպով։ Երբ Կիւրեղ Հայրապետ կ'աթոռակալէր Երուսաղէմի մէջ, այն ատենն էր որ յանկարծ Գողգոթայի բարձունքէն մինչեւ Համբարձման լեռը ամէն քրիստոնեաներուն աչքին երեւցաւ Խաչին փառքը։ Եւ այդ պատմութիւնը Կիւրեղ Հայրապետը գրեց, որ «Ձեռն Կիւրղի» անունով ծանօթ է եւ Երեւման Խաչի օրը կը կարդացուի եկեղեցիին մէջ։

«Երկրորդը Վերացման Խաչի տօնն է, որու մասին մատենագիրք երկու կարծիք ունին։ Ոմանք կ'ըսեն թէ Կոստանդիանոս կայսեր մայրը Հեղինէ իր հարստութիւնը տրամադրելի ըրաւ Խաչը գտնալու համար։ Հրեայ քահանայապետները, կեղծ օրէնսգէտները եւ խաժամուժ ամբոխը չբաւականանալով Քրիստոսի մահուամբ, ուզեցին այդ անթաքչելի գանձը, Խաչը, անհետացնել եւ Գողգոթայի մօտ աղբիւններու տակ ծածկեցին զայն անհետացնելու համար։ Հեղինէ բազում գանձեր զոհելէ ետք յաջողեցաւ գտնել Խաչը եւ այն ժամանակուան Երուսաղէմի Մակար եպիսկոպոսը բարձրացուց զայն ի տես ժողովրդեան։ Ահա այս պարագաներուն ի յիշատակ է որ եկեղեցին հաստատած է Խաչվերացի կամ Խաչի բարձրացուցման տօնը։ Հեղինէի կողմէ Խաչին գտնուիլը կը տօնուի Գիւտ Խաչ անուամբ, զոր Հայ Եկեղեցին կը տօնէ Հոկտեմբերի մէջ, Լատինները Մայիսի մէջ, իսկ Յոյները Մարտին։

«Իսկ Խաչի չորրորդ տօնը միայն մեր եկեղեցիին յատուկ է։ Յակոբ Տեառն եղբօր Պատրիարքութեան օրով Հռովմայեցի Կղեմէոս կայսեր կինը Պատրոնիկէ առաքեալէն երբ նուէր ընդունած էր Կենաց Փայտէն մաս մը։ Բայց յետոյ երբ Դիոկղետիանոսի կողմէ հալածանքները սկսան, Հռիփսիմէ կոյսը որ ըստ եկեղ. պատմութեան Կղեմէոսի ազգական էր, եւ այդ Կենաց Փայտի մասը իր կուրծքէն կախած էր, հալածանքէ խոյս տուաւ։ Հռիփսիմէ նկատելով որ իր մարտիրոսացումովը Կենաց Փայտը կռապաշտներուն ձեռքը պիտի անցնի, Վարագ լերան վրայ ապառաժի մը տակ պահեց զայն։ Դարեր ետք Փրկչական 653 թուականին Թոթիկ ճգնաւոր եւ իր Յովէլ աշակերտը երբ Վարագայ եկեղեցիին մէջ կ'աղօթէին, տեսան Խաչի լոյսը, որ ապառաժին տակէն թռչելով կուգար սեղանին վրայ հանգչիլ։ Եւ այն ատեն Կաթողիկոս Ներսէս Գ. Շինող, ի յիշատակ այդ գիւտին հաստատեց Վարագայ Խաչի տօնը։

«Բայց սիրելի ժողովուրդ, ի՞նչ էր Խաչը նախ քան զՔրիստոս, ի՞նչ եղաւ Քրիստոսի համար եւ ի՞նչ է մեզ հաւատացելոցս համար։ Խաչը նախ քան զՔրիստոս անարգանաց գործիք մըն էր որով կը պատժէին ամենամեծ ոճրագործները։ Քրիստոս երբ ամբաստանիչ թէեւ Պիղատոսի առջեւ ելաւ, բայց ան չտեսաւ ոչ մի յանցանք մահապարտութեան, բայց խուժանը «ի Խաչ հան զդա» կը պոռար անդադար։ Քրիստոսի Խաչուելովը այդ մահուան անարգ գործիքը նուիրագործուեցաւ եւ մեր եկեղեցին շատ աղուոր կ'երգէ թէ «Մահու գործիքը կենաց պատճառ եղաւ»։ Բայց Խաչը աւելի մեծ նշանակութիւն մը ունէր Քրիստոսի համար, որովհետեւ «Հօր Աստուծոյ կամքն էր, քանի որ Գեթսեմանիի պարտէզին մէջ Քրիստոս իբրեւ մարդ կ'ըսէր թէ «Հոգիս յօժար է բայց մարմինս տկար» եւ կը խնդրէր որ այդ չարչարանաց դառն բաժակը, իրմէն անցնի, բայց անմիջապէս աւելցուց թէ «ո՛չ թէ իմ այլ քո՛ւ կամքդ թող կատարուի»։

«Եւ մենք Պօղոս առաքեալին պէս չունինք ուրիշ պարծանաց նշան՝ եթէ ոչ Խաչը որ մեր պարտաւորութեանց կնիքն է։ Եթէ Խաչին եւ Խաչեցեալին կը հաւատանք, մեր պարտքերը պէտք է ամբողջութեամբ կատարենք, պարտք Քրիստոնէութեան, պարտք հպատակութեան եւ պարտք մարդկային։ Եւ մենք Քրիստոնեաներս, եթէ իրապէս Քրիստոսի հետեւողներ ենք, պէտք չէ եկեղեցի գանք քննելու քարոզչին շարժումները, անոր հռետորական ձեւերը, խօսքին գեղեցկութիւնը, քննադատել իրարու արդուզարդ, այս չէ ճշմարիտ Քրիստոնէին պարտականութիւնը եւ եթէ տարին տասներկու ամիս Խաչի տօներ սահմանենք, այդպէսով դարձեալ հոգեւոր փրկութիւն չկայ մեզ համար, այլ մեր եկեղեցականութիւնը եւ պաշտամունքը պէտք է լինի հոգւով եւ ճշմարտութեամբ։

«Ինչպէս մեր անձնական պարտքերը կը կատարենք, նոյնպէս պէտք է օգնենք մեր նմաններուն, թշուառը սփոփենք, աղքատութիւնը ամոքենք։ Եթէ անկեղծօրէն կը հաւատանք Խաչեցեալին, պէտք է մեր հպատակութեան պարտքն ալ հատուցանենք լրիւ եւ ինչպէս աւետարանը կը գրէ «Տուք զԿայսերն Կայսեր, եւ զԱստուծոյն Աստուծոյ»։ Եթէ մեր Տիրոջը պարտքը չկատարենք, ինչպէս Աստուծոյ պարտքը պիտի կատարենք։ Եւ այս երկու պարտքերն ալ, Աստուծոյ եւ թագաւորին հանդէպ, երկուքն ալ համարժէք են, ինչպէս կ'ըսէ առաքեալը։ Հիմայ ես ալ նոյնը կը կրկնեմ թէ Խաչին հաւատալու մէկ մասն ալ անկեղծ հպատակութիւնն է։ Երբ մենք իբրեւ Քրիստոնեայ եւ իբրեւ մարդ անթերի կը գտնուինք, երբ իշխող տէրութեան հանդէպ անկեղծօրէն կը կատարենք մեր պարտքը, համարժէք գործ մը կատարած կ'ըլլանք։

«Ձայնս տկար եւ կուրծքս ալ քիչ մը լեցուած ըլլալով խօսքերս չեմ կրնար հասցնել մինչեւ տաճարին դուռը, բայց վերջացնելէ առաջ շնորհակալութեան եւ շնորհաւորութեան կրկին պարտականութիւններ ունիմ կատարելիք։

Արդէն տեղեկացաք Կայս. այն բարեհաճ շնորհը, որուն առարկայ եղայ իբրեւ Հայ. եկեղեցւոյ յետին պաշտօնեայ։ Անարժանաբար Ն. Վեհափառութեան ներկայութեանը ընդունուելու պատիւը, պատիւը կը նկատեմ իմ եկեղեցիիս։ Շատեր եկան շնորհաւորելու զիս Կայսերական շնորհաց արժանացած ըլլալուս համար, բայց ես ալ փոխադարձ շնորհաւորութեան պարտաւորութիւն մը ունիմ։ Կը շնորհաւորեմ ձեզ Հայ ժողովուրդ որ, Օսմ. մեծազօր Ինքնակալին Բարձր համակրութեան արժանացած էք Ձեր հաւատարմութեամբ եւ բարի հպատակութեամբ, քանի որ Կայս. այն թանկագին մեծարանքները, որոնց արժանացայ ուղղակի կը վերաբերին Հայ ժողովուրդին որուն հոգեւոր մէկ պաշտօնեան եմ։

«Շնորհակալութեան պարտք մըն ալ ունիմ Պոլսոյ Ամեն. Ս. Պատրիարքին կեդր. Վարչութեան Կրօնական եւ Աշխարհական անդամներուն, որոնք ամէն դիւրութիւն ընծայեցին եւ պատուաւոր ընդունելութիւն մը ըրին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին։ Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր ժողովուրդին, որ Հայ եկեղեցւոյ մէկ պաշտօնեան մեծարելու համար, ամէն բարեյօժարութիւն չխնայեց զիրար գիլելու աստիճան ջերմեռանդութեամբ եւ ասպնջականութեամբ։

«Եւ որովհետեւ ըսի թէ Խաչի պարտականութիւններէն մէկն ալ հպատակութեան հարկն է, ուրեմն կը յորդորեմ եւ կը հրաւիրեմ ձեզ, որ ինչպէս ամէն ժամանակ, այժմ ալ ի սրտէ աղօթէք Ն. Կայս. Վեհափառութեան համար, որպէս զի Աստուած երկարէ Իր թանկագին կեանքը։

«Կը յորդորեմ եւ կը հրաւիրեմ ձեզ աղօթել՝ անսասան պահպանութեանը համար Օսմ. Գահուն, որուն հովանիին տակ Հայ ժողովուրդը դարերէ ի վեր անեղծ պահած է իր լեզուն, կրօնքը եւ եկեղեցին։

«Այժմ, սիրելի ժողովուրդ, մեր Խաչի շարականը կազմող Սահակ Ձորափորեցի երանելի Հայրապետին հետ, «Եկայք ժողովուրդ երկրպագեսցուք աստուածային Ս. Նշանին», այն Խաչին որ դարուց ի դարս հովանի ըլլայ Հայ ժողովուրդին եւ եկեղեցիին։»

* * *

Ժողովուրդը հոգեզմայլ ուշադրութեամբ կ'ունկնդրէր Ն. Ս. Օծութեան խօսքերուն, որոնք Ս. Կաթողիկոսին քիչ մը անհանգիստ ըլլալուն եւ եկեղեցիին մէջ խռնուած անհամար բազմութեան ժխորին պատճառաւ որոշ կերպով չէին լսուեր եկեղեցիին վարի կողմը կանգնողներէն։ Ուշագրաւ էր մանաւանդ այն սրտաբուղխ «ամէն»ները զորս ժողովուրդը միաբերան կը գոչէր, երբ Ն. Ս. Օծութիւն բարեմաղթութիւններ կ'ընէր մեր Հայ. եկեղեցւոյն, կրօնքին, դպրոցին ու լեզուին պաշտպան Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց համար։

Քարոզէն ետք Աւետարանը կարդաց հոգեշնորհ Մանուկ Սարկաւագ յատուկ առոգանութեամբ մը, եւ յետոյ կատարեց նաեւ վերաբերումը։ Ողջոյնի ժամանակ Աթոռէն իջաւ Ս. Հայրապետը եւ ըստ հնաւանդ օրինաց Հայ. եկեղեցւոյ, վար առաւ վեղարը գլուխէն, որուն հետեւեցան ամբողջ վեղարաւորները եւ ողջոյնի փոխանակումէն ետք, առաջնորդեցին Ն. Ս. Օծութիւնը իր աթոռը։ Նաեւ առաւելի ժամանակ ամբողջ հաւատացեալները ականջ կարած կը սպասէին յիշատակութեան ձեւին։ Պատարագիչ Հայր Սուրբը նախ յիշատակեց Մայր Աթոռոյ Ամենայն Հայոց Սրբազնագոյն Հայրապետը, եւ յետոյ Ն. Ս. Օծութիւն Կիլիկիոյ Տ. Սահակ Բ. Սրբազան Կաթողիկոսը ու Երուսաղէմի եւ Կոստանդնուպոլսոյ Սրբազան Պատրիարքները։ Գոհութեան ժամանակ ալ սարկաւագները պահեցին յիշատակութեան նոյն կարգը։

Լցաք ի բարութեանց քոց Տէր ժամանակ կրկին թափոր կազմուեցաւ ու քահանաներու, վարդապետներու եւ Տ. Երեցեան Սրբազանի առաջնորդութեամբ Ս. Կաթողիկոսը ատեանէն պատրաստուեցաւ մեկնելու։ Ամենէն ուշագրաւ եւ ամէնէն բարեպաշտիկ տեսարանը հոս էր որ պարզուեցաւ։ Եկեղեցիին մէջ խռնուած երկսեռ ժողովուրդը անխտիր կը փափաքէր Ն. Ս. Օծութեան Ս. Աջը համբուրել ու Հայրապետական օրհնութիւններուն արժանանալ։ Եւ սակայն անկարելի բան էր գոհացնել անոնց ամէնուն ալ կրօնասիրական իղձը։ Մայր Եկեղեցւոյ [illegible] փափկանկատութեամբ ճամբայ կը բանային Ն. Ս. Օծութեան, որ երկու ձեռքը աջ ու ձախ տարածած շրթունքներովը օրհնութիւն կը ձօնէր բարեպաշտ հաւատացեալներուն, որոնց մեծագոյն մասը կ'արտասուէր կրօն. տեսարանին վսեմութեանը առջեւ։ Ս. Կաթողիկոսը չէր քալեր գրեթէ, ժողովուրդին հոսանքը, թանկագին աւանդի մը նման առաջ կը վարէր Ն. Ս. Օծութիւնը։ Դուրսը եկեղեցիին բակը եւ ամբողջ Պատրիարքարանի փողոցները լեցուած էին հազարաւոր մարդիկներով, որոնց շարունակ ողջոյն եւ օրհնութիւն ձօնելով Ս. Կաթողիկոսը, վերջապէս մտաւ Երուսաղէմատուն, յուզումէն, յոգնութենէն ու քրտինքէն կատարելապէս ուժասպառ։

** Մասնաւորապէս գովութեան ու շնորհակալութեան արժանի է Գում Գափուի ոստիկանութիւնը որուն աչալուրջ հսկողութեան շնորհիւ կատարեալ կարգապահութեամբ ու հանդարտութեամբ կատարեց ժողովուրդը իր եկեղեց. պարտաւորութիւնները։

** Երէկ Ս. Կաթողիկոսին եկեղեցի իջնելուն առթիւ, եկեղեցիին դուռը Լրագրավաճառ Տեարք Գալուստ եւ Յարութիւն, կը ծախէին Ն. Ս. Օծութեան մեծադիր լուսանկարը, զոր քանի մը օր առաջ քաշած էր լուսանկարիչ Թագւոր էֆ. Ջրաքեան։ Ամէն կողմէ խնդրանքը մեծ էր եւ բոլոր լուսանկարներն ալ սպառեցան։

** Երէկ կէս օրէն ետք Ն. Ս. Օծութիւնը ընդունեց բազմաթիւ եկեղեցական եւ աշխարհական անձնաւորութեանց այցելութիւնները։ Պարսկական դեսպանատան թարգման եւ հանրածանօթ վաճառական Վսեմ. Գրիգոր Խան Շամտանճեան, երէկ այցելեց Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին, որ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Ն. Վսեմութեան։

Երէկ Ն. Ս. Օծութեան այցելեցին նաեւ Տ. Վահան Ծ. վրդ. Յակոբեան ծանօթ Տաճկաբան Ուսուցիչ եւ Պալաթու Խորէնեան վարժարանի Տնօրէն Գէորգ էֆ. Սիմքէշեան եւ գեղագիր ուսուցիչ Մինրան էֆ. Տէօքմէճեան, որոնց սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Ն. Ս. Օծութիւն։

** Թուրք բանաստեղծ Րէմզի պէյ, երէկ թուրքերէն գեղատաղ ու խիստ գեղեցիկ ոտանաւոր-ուղերձ մը մատոյց Ս. Կաթողիկոսին, որով կը շնորհաւորէր Ն. Ս. Օծութիւնը Կայս. շնորհներուն եւ Ա. կարգի Օսմանիյէ պատուանշանին արժանացած ըլլալուն առթիւ։ Ն. Ս. Օծութիւն իր գոհունակութիւնը յայտնեց։

** Ոստիկանութեան Նախարար Վսեմ. Շէֆիգ փաշայի կողմէ, շաբաթ օր Ս. Կաթողիկոսին փոխադարձ այցելութեան եկաւ Մկրտիչ էֆ. Տիրացուեան որ սիրալիր կերպով ընդունուեցաւ Ն. Ս. Օծութեան կողմէ։

** Ս. Կաթողիկոսին շաբաթ օր այցելեցին Տ. Ներսէս Ասլանեան եւ Արիստակէս Վանքեան Սրբազանները, Տ. Մկրեան հայրը, Վսեմ. Միքայէլ էֆ. Մամիկոնեան, որ յետոյ սեղանակից եղաւ Ն. Ս. Օծութեան, Ուսումն. Խորհուրդէն Ստեփան Կուրտիկեան, Հրանտ Ասատուր եւ Պօղոս Քէրէստէճեան էֆէնտիները, Մխիթարեան Միաբանութենէն Հ. Սամուէլ վրդ. Քանթար եւ Հ. Յուսիկ վրդ. Մէհրապեան, Իզմիրցի վաճառական Պապի էֆ. Պապիեան, Մկրտիչ էֆ. Մէզպուրեան, Խասգիւղի Թաղ. Խորհուրդը, Մաքրիգիւղի Թաղ. Խորհուրդը Մինրան էֆ. Սինեմ-Գալֆաեան եւ ուրիշ ծանօթ անձնաւորութիւններ։

** Շաբաթ օր շնորհաւորական հեռագիրներ եկան, Մարաշի առաջն. տեղապահ Տ. Վարդան քհ. Տէր Մինասեանէ, Քաղ. Ժողովոյ ատենապետ Նազարէթ էֆ. Պիլէզիկճեանէ եւ Ուսումն. Խորհրդոյ ատենապետ Արմենակ էֆ. Պիլէզիկճեանէ։

ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ
Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ
ՍԱՄԱԹԻՈՅ ՄԷՋ

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցիին տօնախմբութեանը առթիւ, երէկ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց թաղին եկեղեցիին մէջ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը։

Ն. Ամենապատուութիւնը շաբաթ իրիկուն Պատրիարքարանէն կառքերով առաջնորդուեցաւ Սամաթիա, Պատր. Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ եպիսկոպոսի, Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Յարութիւն էֆ. Ջիլճեանի, անդամներէն Լեւոն էֆ. Էքմէքճեանի եւ թաղին երկու քահանաներուն ընկերակցութեամբ։ Ժամը $10^1/_2$ին թափորը հասաւ Սամաթիոյ եկեղեցին որուն գաւիթը առջեւ խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր եւ Սահակեան եւ Նունեան-Վարդուհեան երկսեռ վարժարաններու աշակերտները, իրենց դաստիարակներուն, վարժուհիներուն եւ տեսուչ Մանասէ Սուլթանեան էֆէնտիի առաջնորդութեամբ երգերով ընդունեցին Ն. Ամենապատուութիւնը որ Դպրաց Դասուն սենեակին մէջ պահ մը հանգիստ առնելէ ետք, իջաւ եկեղեցի։ Արարողութիւններէ վերջ Ս. Պատրիարք Հայրը Եկեղեցիի սրտառուչ աղօթքը արտասանեց ու յետոյ առաջնորդուեցաւ Թաղ. Խորհրդարան։ Հոն, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն կողմէ պատուասիրուելէ ետք, մեկնեցաւ պատր. փոխանորդ Սրբազանին բնակարանը ուր գիշերեց։

Երէկ առտու, թէ՛ Սամաթիայէն եւ թէ շրջակայքէն խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր արդէն Ս. Գէորգայ տաճարը։ Ն. Ամենապատուութիւն նախագահելէ ետք ժամերգութեանց, որոնք այնքան գեղեցիկ կերպով կը կատարուէին մասնակցութեամբ Դպիրներու եւ երգեցիկ տղայոց, ժամը 3ին հանդիսաւոր թափորով եւ պատարագի շքեղ զգեստով Թաղ. Խորհրդարանէն առաջնորդուեցաւ տաճար։ Կը սպասաւորէին Տ. Տ. Տաճատ եւ Եզրաս վարդապետները ու քահանաներ։ Դասին երկու կողմերը շարուած էին թաղին աշակերտները ու աշակերտուհիները։ Այս վերջինները իրենց կարգերուն յատուկ գոյնզգոյն համազգեստներով՝ որոնք միօրինակ գեղեցիկ երեւոյթ մը կ'ընծայէին եւ մասնաւոր գոհունակութիւն պատճառեցին Ն. Ամենապատուութեան։

Ս. Պատրիարք Հայրը Ճաշու գրքէն ետք, բնաբան առնելով իրեն Սողոմոնի «Իմաստութեամբ քո կազմեցեր զմարդ զի տիրեսցէ արարածոց առ ի քէն եղելոց եւ վարեսցէ զաշխարհ սրբութեամբ եւ արդարութեամբ» հատուածը, խօսեցաւ հետեւեալ պերճիմաստ ու գեղեցիկ քարոզը. —

«Մարդուն համար պարծանք մըն է իմաստունին այս խօսքը, անոր համար որ անով կը յայտնուի թէ՝ աշխարհային արարածներն ու իրերը զոր ստեղծած է Աստուած՝ մարդուն համար եղած են, եւ մարդը անոնց տէր կարգուած է իր պէտքերուն գոհացում տալու համար։ Երկիրը կը բուսցնէ տունկեր, որոնցմէ մարդ իր սնունդը, դեղը կը հայթայթէ, կենդանիներ ստեղծուած են որոնք մեր պէտքերուն, մեր սնունդին կը ծառայեն, հանքեր շինուած են որոնցմէ ոսկին եւ արծաթը երկաթն ու պղինձը նոյնպէս մարդուն մէկ պէտքը կը գոհացնեն։ Եթէ աչքերնիս դէպ ի երկինք բարձրացնենք, հոն ալ կը տեսնենք արեւն ու լուսինը, որոնք կը լուսաւորեն մեզի եւ որոնց ամէնքն ալ իրենց շրջանով մարդը կը գոհացնեն ամէն օր, ամէն վայրկեան։ Բայց խնդիր է գիտնալ թէ մարդը մի միայն իր հաճոյքին եւ մարմնական կեանքին համար ստեղծուած է, հաճո՞յքն է միայն մարդուն նպատակը եւ իր փափաքներուն լրումը։ Այս չէ անշուշտ մարդուն նպատակը, քանի որ Աստուծային իմաստութիւնը եւ սկզբունքները այլապէս կ'ընդունին զայն։ Եթէ մեր գործերուն ուշադիր աչքով հետեւինք, ու անոնց խորը թափանցենք, պիտի տեսնենք որ շատ անգամ մեղանչում, յանցանք, անարգարութիւն, պղծութիւն իրենց ուրոյն մասերը ունին մեր գործերուն մէջ, որոնք ի յայտ կուգան սա պարագայէն որ, մարդ աշխարհի այդ արարածներուն եւ կամ իրերուն վայելումին մէջ, չափազանցութիւն եւ անուղիղ կանոն մը կը դնէ, ու փոխանակ անոնց տէրը դառնալու, կը դառնայ անոնց ծառան ու կը վարուի անոնց ազդեցութեամբ։ Արտաքին իրերը կը հրապուրեն, կը գրաւեն մարդուն սիրտը, ոսկին ու արծաթը կը շլմորեցնեն մեզի ու կիրքերը բոլորովին կը զգետնեն մարդը։ Հոսկէ, ահա կը ծագին խենէշութիւն, պղծութիւն, արբեցութիւն եւ ամէն տեսակ մոլութիւն։ Մարդկային տկարութիւնը հոս ի յայտ կուգայ եւ կը տեսնուի որ զօրաւոր բան մը որ կը ճնշէ մարդս, կը ստիպէ անպատճառ շեղիլ ուղիղ ճամբէն որ մարդ դէպ ի կատարելութիւն պիտի տանի։ Կանոն մը, օրէնք մը պէտք է ուրեմն որ ամէն մարդու հետեւելիք ճամբան պէտք է ըլլայ եւ պահէ զինքը այն բարձրութեանը մէջ որով ստեղծուած է։ Սրտի փափաքներ, մտքի խորհուրդներ, կամքի որոշումներ մարդկային գործողութեանց գլխաւոր մասերը կը կազմեն։ Պէտք է որ այս պարագաներուն մէջ մենք մեզի կանոն մը ունենանք եւ հետեւինք Աստուծային իմաստութեան եւ սկզբունքներուն, առանց որոնց մարդը պիտի շեղի իր նպատակէն որ է բարութիւն ուղղութիւն, սրբութիւն եւ արդարութիւն։ Բայց թէ ինչ պէտք է ըլլայ այս կանոնը։ — Ես չպիտի խրատեմ ձեզի հեռանալ բոլորովին աշխարհային հաճոյքներէն, ոսկիէն ու արծաթէն, զուարճութենէն ու վայելքէն։ Մարդ պիտի աշխատի ալ, պիտի յոգնի ալ, պիտի շահի ալ, պիտի վայելէ ալ։ Հարստութիւնը մեղք չէ բնաւ։ Ամէն ատեն կը գովուին, կը փառաբանուին անոնք որոնք բարեգործութիւն կ'ընեն։ Եթէ ոսկի չունենային, պիտի չկրնային բնականաբար օգտակար ըլլալ։ Ոսկին եւ արծաթը չանարգենք բնաւ, որովհետեւ անոնցմով է որ առաքինութիւնը կը վաստկուի։ Կեանքն ալ պէտք է, առողջութիւնն ալ, որովհետեւ աշխատութեան պայմանն են անոնք։ Միտքին զարգացումը, դաստիարակութիւնը անհրաժեշտ է։ Միայն խնդիրը այն է որ մարդուս տրուած այս բոլոր դիւրութիւնները իմաստունին խօսքը իրենց հիմ ունենան։ Մարդ պէտք է զգուշանայ իր կեանքին համար ըրած աւելորդ եւ չափազանց բաներէն, մարդ պէտք է օգնէ ուրիշներուն, ամբողջովին հպատակի աստուածային սրբութեան եւ արդարութեան սկզբունքներուն։»

Ս. Պատրիարքը անդրադառնալով Վարագայ Խաչի տօնին, աւելցուց թէ Խաչը ըլլալու է մեր կեանքին ուղեգիծը եւ ամէն պարագայի տակ ինչ որ ալ ընենք, Աստուծոյ օժանդակութիւնը հայցելու ենք շարունակ մեր բոլոր գործառնութեանց յաջողութեանը համար։ Յետոյ գովասանեց Թաղեցիները իրենց եկեղեցիին ու դպրոցին նկատմամբ ցոյց տուած հոգածութեանը համար։

Պատարագի արարողութենէն ետքը Ն. Ամենապատուութիւնը թափորով առաջնորդուեցաւ եկեղեցւոյ բակին մէջ, հանգուցեալ Միքայէլ էֆ. Յակոբեանի գամբարանը ուր հոգեհանգիստ կատարուեցաւ։ Յետոյ վարժարանին դրան առջեւ Ս. պատարագիչը հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Սուլթանին համար։

Ն. Ամենապատուութիւնը յետոյ Թաղ. Խորհրդարանին մէջ ընդունեց Թաղին Աղքատախնամը, Դպրաց Դասը եւ դրամական նուէրներ ըրաւ անոնց, ու վերջը իր հետեւորդներով առաջնորդուեցաւ Փոխանորդ Սրբազանին բնակարանը։ Թաղ. Խորհուրդը նախապէս պատրաստութիւններ տեսած ըլլալով, ճոխ սեղան մը սարքուած էր որուն նախագահեց Ս. Պատրիարքը եւ որուն մասնակցեցան Տ. Գաբրիէլ Սրբազան, Տ. Տ. Տաճատ եւ Եզրաս վարդապետները, քահանաներ, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Գառնիկ Հայոցեան եւ Լեւոն Էքմէքճեան էֆէնտիները, Աղքատախնամի ատենապետ Արշակ էֆ. Քիրէճճեան, Արիստակէս էֆ. Սարգիսեան, Թաղին վարժարաններուն տնօրէն Մանասէ էֆ. Սուլթանեան եւ ուրիշներ։ Ճաշը շատ զուարթ անցաւ այն ակնարկախառն բացատրութիւններով եւ սրամիտ դարձուածքներով որոնցմով լաւ գիտէ Ս. Պատրիարք Հայրը համեմել իրեն ի պատիւ սարքուած սեղանները։ Խօսակցութեան

նիւթ եղան գպրաց դասու երգեցողութիւնները և Ս. Պատրիարք հայրը ըսաւ որ Էրզրումի Ղազարոս պատուելին տեսած էր միայն որ Հայ. Եկեղեցիին երգեցողութիւնները ճիշդ իրենց հարազատ ոգիով կ'երգէր, և ամենեւին չէր խառներ իր ձայնին մէջ այն տեսակ մը չարգիւական թօնը որ արդի դպիրներուն գլխաւոր մէկ յատկանիշն է կարծես։ Բաժակներ առաջարկուեցան Ս. Պատրիարք Հօր և Փոխանորդ Սրբազանին կենաց ուրկէ յետոյ խօսք առաւ Ս. Պատրիարք Հայրը և յայտարարեց որ շատ գոհ մնացած է այս անգամ Սամաթիոյ թաղէն, ըստ որում ամէն բան կանոնաւոր ու օրինաւոր գտած է ինչ որ եկեղեցիին ու դպրոցին կը պատկանի։ Գովեց Թաղ. Խորհրդոյ ջանքերը որոնց շնորհիւ այլ եւս գանգատներ ու բողոքներ չեն տեղար Պատրիարքարան։ Դրուատեց պատր. փոխանորդ Սրբազանին իբրեւ պատուակալ քարոզիչ թաղին եկեղեցիին ցոյց տուած հոգածութիւնը և բաժակ առաջարկեց ամէնուն ալ համար։

*** Մայր Եկեղեցիի Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն Մկրտիչ էֆ. Մէլիքեան տեղեկութիւններ հաղորդեց Ս. Պատրիարք Հօր, երէկուան Մայր եկեղեցիին մէջ կատարուած Կաթողիկոսական հանդէսին առթիւ։

*** Ս. Պատրիարք Հայրը խոստացաւ այցելել վարժարանը ինչպէս նաև Եէնի-Մահալլէի Ս. Յակոբ եկեղեցին, յառաջիկայ շաբաթներէն մէկուն մէջ ազատ օր մը և իրիկուան դէմ դարձաւ Բերայի իր բնակարանը։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ օր Կայս. Պալատ գնաց, գործակատար Ֆէսճեան Արիս էֆէնտիի հետ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքը շաբաթ օր հեռագիր մը ուղղելով Օրմանեան Ս. Պատրիարք Հօր, ծանոյց թէ՝ Նախկին Միաբանական Ընդհ. Ժողովոյ կողմէ Լուսարարապետ ընտրուած Տ. Վահրամ վրդ. Ազարեանը հրաժարեցուցուած է այդ պաշտօնէն և ձեռնարկուած է նորի մը ընտրութեան։ Ս. Պատրիարք Հայրը Պատրիարքարանէ անմիջապէս հեռագրեց Երուսաղէմ թէ, առ այժմ նոր ընտրութեան պէտք չկայ։

*** Տ. Գէորգ Եպս. Երէցեան եւս նոյն իմաստով հեռագիր մը ստացած ըլլալով, նոյնպէս հեռագրով մը հաղորդեց Տ. Ներսէս եպս.ի Պոլսոյ Ս. Պատրիարք Հօր տնօրինութիւնը։

*** Պատրիարքարանի երկու դիւանապետները Թէլեան և Խաչատուրեան էֆէնտիները այս առթիւ տեսակցութիւն մը ունեցան Տ. Գէորգ եպս.ի հետ։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պատր. փոխանորդ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեանի անուան տօնախմբութեան առթիւ, չորեքշ. և կիրակի օր Ն. Սրբազնութիւն բազմաթիւ շնորհաւորական այցելութիւններ ընդունեց կղերական և աշխարհական ծանօթ անձնաւորութիւններու։ Ի մէջ այլոց այցելեցին Տ. Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Սուքիասեան, Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Ասլանեան, Տ. Գաբրիէլ եպիսկոպոս Ճէվահիրճեան, Տ. Առիստակէս եպս. Վանքեան, վարդապետներ, Մայր եկեղեցւոյ և Կէտիկ Փաշայի քահանայից դասը, Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը և Դպրաց դասը։ Այցելեցին նաև Վսեմ. Միքայէլ Ճամրկոնեան, Մանուկ Արզեան, Խաչիկ Խորասանճեան, Մկրտիչ Մանուկեան, Ներսէս Կիւլպէնկեան, Ստեփան Կուրտիկեան, Հրանտ Ասատուր, Պօղոս Բէրէստէճեան և Մկրտիչ Մէզպուրեան էֆէնտիները։

*** Ս. Պատրիարք Հայրը, ինչպէս նաև Տ. Բարթողիմէոս Արքեպիսկ. Չամչեան, զատ զատ այցաքարտերով շնորհաւորած էին Տ. Գէորգ Սրբազանի անուան տօնախմբութիւնը։

*** Ռուսաց Պատրիարքարանի գործակատար Անտոնաքի Իքեատի էֆ. շաբաթ օր այցելեց Տ. Գէորգ Սրբազանի և վանքապատկան խնդրոյ մը առթիւ տեսակցեցաւ Ն. Սրբազնութեան հետ։

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻ առաջն. տեղապահ Տ. Արիստակէս վրդ. Խաչատուրեան հեռագրու ծանոյց Պատրիարքարանի թէ՝ առաջնորդական ընտրութեան ձեռնարկած և Գաւառ. Ժողովը միաձայնութեամբ Տրապիզոնի Վիճակին առաջնորդ ընտրած է Տ. Ներսէս եպս. Ասլանեանը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը, Հիւանդանոցի մատակարարութեան 1903 տարւոյ տեղեկագիրը ներկայացնելով Պատրիարքարանի, տպագրութեան արտօնութիւն խնդրած է։ Այս տեղեկագիրը երեք մասերէ կը բաղկանայ. Ա.—Հիւանդանոց, Որբանոց, Ծերանոց, Անկելանոց, Ուսանողներու պատսպարան և Մոմարան։ Բ.—Դեղարան, Հանդերձարան, Մառան, անասնարան, խոհանոց, արհեստանոց, մատուռ մատենադարան, դիւան, պարտէզ և հրապարակ։ Գ.—Կալուածներ, գոյք և ելեւմուտք։

ՀԱԼԷՊԻ կրօն. ժողովը. գրով մը դիմած է տեղւոյն առաջնորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. Տէր Կարապետեանի, որ այժմ մայրաքաղաքս կը գտնուի, որպէս զի Փոխանորդարանի միջոցաւ քննէ թէ՝ Զմկածագի գիւղերէն Մարտիրոս անուն ամուսնացեալ անձը, որ 14 տարիէ ի վեր պանդխտած է և Պոլիս կը գտնուի, ի՛նչ կ'ընէ և թէ երկրորդ անգամ ամուսնացած ըլլալուն լուրը ճի՞շդ է։ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ. նամակով մը դիմեց Փոխանորդարանին, որպէս զի այս մասին քննութիւն մը կատարէ։

ԲԱԲԵՐԴԻ կրօն. և Քաղաք. ժողովները, ինչպէս գրած էինք, վերստին ընտրուած էին։ Կրօն. Ժողովոյ անդամներն են. Տ. Տ. Գրիգոր տէր Յակոբեան, Վրթանէս Խաչատուրեան, Յուսիկ Մ. Եղիաեան, Սրապիոն Մ. Մկրտիչեան և Տաճատ Ծատյեան քահանաները, իսկ Քաղ. Ժողովոյ անդամներն են. Կարապետ Սարաֆեան, Աւետիս Սիմոնեան, Առաքել Պոյաճեան, Աւետիս Մկրտիչեան, Յովհաննէս Աղապապեան, Յովհաննէս Թիւմէնեան և Խաչիկ Մ. Պօղոսեան էֆէնտիները։ Ասոնց վաւերացումը խնդրուեցաւ Պատրիարքարանէն։

ԿԻՒՄԻՒՇԽԱՆԷԻ (Տրապիզոնի վիճակ) քահանաներէն Տ. Սմբատ քհ. Տէր Նահապետեան, Բաբերդի գիւղերը այցելութեան ելած էր քանի մը ջորիներով և սպասաւորներով և Կիւմիւշխանէի Ս. Փրկիչ վանքին անունով նուէրներ կը հաւաքէր, մասունք կը բանար և տուները պտտելով ցորեն, գարի, մոմ, անասուն են. կը հաւաքէր առանց Բաբերդի առաջնորդարանին գիտութեան։ Բաբերդի առաջն. տեղապահը քաղաք կը կանչէ յիշեալ քահանան և վերահասու կ'ըլլայ որ ձեռքը ո և է պաշտօնական գրութիւն մը չկայ նոյն իսկ Տրապիզոնի առաջնորդարանէն և երբ գիտողութիւն կըլլայ իր նուիրահաւաքութեան մասին, կը պատասխանէ թէ՝ ինք ամէն տարի այս նուիրահաւաքութիւնը կը կատարէ։ Առաջն. տեղապահը կազդարարէ որպէս զի շուտով իր տեղը վերադառնայ, միեւնոյն ատեն այս մասին տեղեկագրելով Պատրիարքարանի։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

8 Հոկտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	98	—
Րէժի (Tab. Turcs)	387	—
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86	80
Երկաթուղի (Lots Turcs)	130	—
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	591	—
Թրանսվալ (Transv-a')	19	—

ՌԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Տախլիյէ Նէզարէթիը ճէլիլէսի մէքթուպի գալէմի խիւլէֆաւընտան Իզզ. Ճէվատ պէյէ վազիֆէի մէմուրիյէթինի հիւսնը իյֆասը միւչահէտ օլան ըզայ ու իգտամը ճիհէթիլէ Թէրֆիէն րիւթպէի Սանիյէ սընըֆը միւթէմայիզի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԸՇԱՆ

Սիս Կաթողիկոսը Սահակ էֆէնտիյէ պիրինճի րիւթպէտէն Օսմանի,

Թէչրիֆաթի Խարիճիյէ Զէքի բաշա հազրէթլէրինէ պիրինճի րիւթպէտէն Մէճիտի Նըշանը զիշանլարը իհսան պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՆԴՈՐՐՈՒԹԻՒՆԸ ՋԱՐՇԱՆՃԱՔԻ ՄԷՋ. — Խարբերդի պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ, Տէրսիմի Զարշանճագ գաւառին երեւելիներէն Օսման, Արսլան, Շէրիֆ և Ահմէտ պէյերը ժամանակէ մը ի վեր իրարու թշնամացած էին և իրենց միջեւ տիրող խռովութեանց երեսէն ցաւալի դէպքեր տեղի կ'ունենային նոյն գաւառակին մէջ։ Հուսէյնի Հասան պէյի ջանքերուն շնորհիւ, բաւական ժամանակ խաղաղ մնացած էին, սակայն տարիէ մը ի վեր վերսկսան հին թշնամութիւնը։ Ասոնք պետական ազդարարութեանց անսաստած ըլլալով, զօրքն ալ զինու զօրութեամբ ձերբակալուեցան և դատարանի յանձնուեցան, և այսպէս անդորրութիւնը վերահաստատուեցաւ Զարշանճաքի մէջ։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ. — Նոր մարդահամարի արձանագրութեանց ատեն տոմարին մէջ պիտի նշանակուի նաեւ թէ ենթական կարդալ գրել գիտէ՞, քանի լեզուի տեղեակ է, և մարմնական պակասութիւններ ունի՞։ Գաւառներու մէջ գործողութեանց պիտի հսկեն կուսակալները, կառավարիչները և գայմագամները։

— Մարդահամարի նոր կանոնագրին տրամադրութեամբ, արձանագրութեան ատեն ամէն անհատ անձամբ պէտք է ներկայ ըլլայ և գիւղի մը կամ ո և է տեղի մը բնակիչները գործողութեանց ատեն իրենց տեղը գտնուելու ու գործերնէն չելլան. գաւառներու մէջ կազմուելիք Արձանագրիչ Յանձնախումբերուն ժամանումը երեք օր առաջ պիտի ծանուցուի նոյն տեղի ժողովրդեան։ Որովհետեւ օրը արձանագրութեան համար չներկայացողները դրամական տուգանքի պիտի դատապարտուին։

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՐՔԸ. — Քաղաքապետութեան խորհուրդին որոշումով արտադրամններու և խանութներու վարձակալները զատ զատ, մասնաւոր չէնքերու մէջ նստողներու պէս օդային կազի տուրք պիտի վճարեն։

ՕՍՄ. ԲԱՆՔԱՅԻՆ ընդհ. տնօրէն Մ. Տէֆէս հինգշաբթի օր Պոլիս կը հասնի Արեւելեան Ճեպընթացով։

ՏԱՂԿԱԽՏԸ. — Պզտիկներու սպառնացող այս ախտը ծաւալած է Ոսկեդջիւրի գիւղերուն մէջ։ Օրթագիւղի հրեայ բնակիչներուն մէջ ալ հիւանդութիւններ զոհեր կը տանին։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ. — Դրոշմատուրքի նոր օրէնքին զանազան մասերուն վրայ խորհրդածութիւններ և քննութիւններ կատարելու համար Բ. Դրան մէջ կազմուած Յանձնաժողովը առջի օր գումարուեցաւ։ Այս յանձնաժողովին անդամներն են Պետական Խորհուրդի անդամ Թահիր, Րէֆիք, Արիֆ Հիքմէթ պէյերը, Միխալաքի էֆէնտի, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան և Պետական Խորհուրդի Ա. քարտուղար Սաւրգ էֆէնտի։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ. — Արքունի նաւարանին մէջ նորոգուող Թօրփիլանաւերուն մէջ մէյմէկ տարի պաշտօնավարելու համար, Անգլիոյ Արմսթրօնկ նաւարանին մեքենավարներէն չորս հոգի օսմ. ծառայութեան մէջ ընդունուեցան։ Ամերիկայի Քրամբ նաւարանէն ալ կարող մեքենավարներ խնդրուեցաւ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Նիքոլաս Օ'Քօնըր և Տիկինը այսօր կը մեկնին Լոնտոն։

Մ. ՌԱՄՊԷՐ. — Մխախոտի Րէժիին տնօրէն Մ. Ռամպէրի պայմանագրին ժամանակը լրացած ըլլալով մօտերս իր երկիրը պիտի դառնայ։ Իր ծառայութեանը համար, 12000 ոսկի պարգեւ պիտի տրուի իրեն և ամիսը 100 ոսկի թոշակ։ Ասկէց առաջ Մ. Ֆարնէթիի 15,000 ոսկի տրուած էր ինչպէս նաև ամսաթոշակ մը կապուած։

ՓԱԽՍՏԱԿԱՆ. — Պոլսոյ Եղեռնադատ ատեանը 10 օր պայմանաժամ տուաւ Եւրոպա փախած Ապտիւլքէրիմի որ դառնայ։ Հակառակ պարագային եբր օրինաց անսաստող ի բացակայութեան պիտի դատուի և ստացուածքները պիտի գրաւուին։

ՔԱՐԻՒՂԻ ԳԻՆԸ. — Երկու շաբաթ առաջ քարիւղին գիները բարձրացան բայց անկէց ի վեր կայուն կը մնան։ Արդէն արգիլուած հրապարակներուն, Պաթումի և Պաքուի մէջ ալ կայունութիւն տիրել սկսած է գինի մասին։ Այսքան սղութեան պատճառ է շատ յանձնարարութիւն գալը Պաքու և գործատուններու նուազութիւնը։ Այս տարի Ռուսիոյ մէջ քարիւղի արտադրութիւնը աւելի է, բայց միւս կողմէ ներքին սպառումը պիտի նուազի կարգ մը պատճառներով։ Թէեւ Պաքուի մէջ կազմուած սէնտիքան ալ պատճառ եղած էր սղութեան, բայց ատոր 6ամսեայ պայմանաժամը լրանալու մօտ ըլլալով, յոյս կայ որ պիտի աժննան քարիւղները։

«ՊԱԼՔԱՆ» ապահովագրական ընկերութեան տնօրէն Արշակ էֆ. Ուսնեան, շաբաթ օր Սամսոնէն Պոլիս ժամանեց։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՃԵՂՇԱՆՈՂ ՈՍՏԻԿԱՆ ՄԸ. — Գօրթալի Նախաքննիչ ատեանի Ընդհ. դատախազի օգնականի փոխանորդ ոստիկանութեան քոմիսէր Ահմէտ Մուխթար էֆ. դատաստանի ենթարկուեցաւ, ստութիւնը իբր ճշմարիտ ցոյց տալով խարդախութեան յանցգնած ըլլալուն համար։

ԽԱՐԴԱԽ ՍՆԱՆԿ. — Ղալաթիա, Չուխայի վաճառական Եանքօ Եավանիտիի և Միխալ Բանայոթիտիի սնանկութիւնը խարդախ ըլլալով գործը յանձնուեցաւ Եղեռնադատ ատեանին որ շաբաթ օր սկսաւ հարցաքննութեան։

ԽԱՐԲԵՐԱՑՈՒԹԵԱՆ ՀԻՆ ԴԱՏ ՄԸ. — Հայ-հռոմէական համայնքականութենէն Բերացի կառապան Վիչէնի Կնօյմէն, Մարիամէ մեռնելիւ եղած 50,000 ոսկիի հարստութիւնը իւրացնելու համար, Ստեփան Մկրտիչեան անուն անձը ինչպէս կը յիշուի Լուչիքա և Յովհաննէս անուն երկու տղայ գտած և զանոնք հանգուցեալ Վիչէնի իբր զաւակները ցոյց տուած էր։ Սակայն խարդախութիւնը երեւան ելած ըլլալով, Մկրտիչեանի թուղթերը շաբաթ օր յանձնուեցան Եղեռնադատ ատեանին, որ հարցաքննութիւնը կատարեց։ Ծիչեալը ամբաստանիչ ատեանի տեղեկագրին մասին Ջնջում պահանջած ըլլալով ատոր վերաբերեալ թուղթերը վճռաբեկ ատեանին խնդրագիրներու ճիւղին յանձնուեցաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍՕ-ՃԱՊՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 8. — Պատերազմի թատերավայրէն եկած հեռագիրները ո և է նոր լուր մը չեն տար, բաց ի քանի մը ընդհարումներէ որոնք պատահած են յառաջապահներու կողմէ Մու քտէնի շրջանակին մէջ։

— Օրաթերթերը հրատարակեցին Լորտ Լէնստաունի մէկ նամակը՝ ի պատասխան այն նամակին, զոր գրկած էր իրեն Իրաւարարութեան և Խաղաղութեան միջազգային ընկերակցութեան յանձնաժողովը։ Արտաքին գործոց նախարարը այս նամակով կը մերժէ վերոյիշեալ ընկերակցութեան այն առաջարկը որ նպատակ ունի հրաւիրել, միւս տէրութեանց հետ համախորհուրդ, Ռուսիան և Ճաբոնը՝ դադրեցնել թշնամութիւնները, անոր համար որ անդէպ կը նկատէ նմանօրինակ քայլ մը, մանաւանդ որ երկու պատերազմիկներէն ոչ մէկը միջնորդութիւն կը խնդրէ։

ԲԵԹԵՐՍԲՈՒՐԿ. — Զարը և Զարուհին, Գահաժառանգ մեծ դուքսին և Ալեքսիս մեծ դուքսին հետ մեկնեցան Ռէվալ։

ԲԵՐԼԻՆ. — Վօլֆ գործակալութիւնը Պուքրէշէն կը տեղեկանայ թէ այսօր ստորագրուած է Ռումանիոյ և Գերմանիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագիրը։

ՓԱՐԻԶ, 8. — Չիֆու՛է հեռագրեր կը ծանուցանեն թէ Բորթ Արթուրի ռուս նաւատորմը յոյժ ծանր վնասներ կրած է ճարոնական ցամաքային հրետաններուն կրակէն, որոնց ռումբերը այժմ նաւահանգիստն ալ կը ծեծեն։ Ռուս մարտնաւ մը բոլորովին ընկղմած է և ուրիշ քանի մը մարտանաւեր ծանրապէս վնասուած են։

Թէպէտ Թօքիօյէ և Բարիզի ճարոնական դեսպանատան կողմէ կը հերքուի, սակայն Չիֆուէ քաշուած հեռագրերը նայելով ստոյգ է թէ ճարոնական այն նաւաբաժինը որ Բորթ Արթուրի ռմբակոծութեան կը մասնակցի, շատ վնասուած են ընդծովեայ ականներու պայթումէն, զորս Ռուսերը սփռած են Բորթ Արթուրի ջուրերուն մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ. — Չիֆուէ Սէնդրըլ Նիւզի քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ բերդաքաղաքին դէմ ընդհ. յարձակումը վերսկսաւ։ Ճարոնցիք պատնէշներուն վրայ կը յարձակին չորս զանազան կէտերէ։ Ռմբակոծութիւնը շատ սեղմ և ուժգին է։

ՎԻԵՆՆԱ, 7. — Թօքիօյէ կը ծանուցուի թէ ծովակալ Մաթուսեվիչ, որ սեպտեմբեր 10ի ճակատամարտի միջոցին Զարեվիչի մէջ կը գտնուէր, արտօնութիւն ստացեր է Իտալիա երթալու և իր առողջութիւնը դարմանելու։ Ճարոնցիք իրենց ամէնէն խոշոր թնդանօթներէն չորս հատ Տալնիէ Դաքուշան տարած են, և ուրիշ պատրաստութիւններ ալ կը տեսնեն, կրկնապատիկ ոյժերով յարձակումը վերսկսելու համար։

— Բեթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Բորթ Արթուրի պահապան զօրքը յիշատակագիր մը ուղղած է զօրավար Ազէօսէլի, իր մեծ հիացումը յայտնելով, և կայր ու մշանջենական ձնազանդութիւն մը խոստանալով իր հրամաններուն, այնպէս որ Ճարոնցիք չը կարենան երբեք առնել բերդաքաղաքը։

ՃԱՆԿԱՕ. — Թիւզէր կը ծանուցանէ թէ Ճարոնցիք Նիւչուանկի մօտ բռնեցին անգլիական Սիծան շոգենաւը, որ արջառ և ալիւր բեռցած էր Բորթ Արթուր տանելու համար։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Կանխահաս է Սերպիոյ Թագաւորին Պուլկարիա այցելութեան լուրը։ Սերպ հիւպատոսը Թագաւորին օծումէն ետքը միայն Սօֆիայէ պիտի մեկնի, անոր ձեռնարկութեան հիմնագրին մանրամասնութիւններն որոշելու։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Ֆօռ տը Ֆրանսէ (Մարդինիք) քաշուած հեռագրի մը նայելով, Բէլէ հրաբուխը քանի մը օրէ ի վեր վերսկսած է մեծ բորբոքում մը ցոյց տալ, բայց ցարդ առանց ծանր հետեւանքի։

ՄԱՐՍԻԼԻԱ. — Շոգենաւային երթեւեկութեանց վերջին դադարման երեսէն յառաջ եկած առեւտրական վնասը 150 միլիոն ֆր. կը գնահատուի։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Սրէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները.—

ԼՈՆՏՈՆ, 9. — Հէյավօրթ Լամպթըն ծովակալը գլխաւոր հրամանատար անուանուեցաւ Միջերկրականի անգլիական նաւաբաժնին։

— Շանկայէ կը տեղեկացուի թէ Ճարոնցիք Մանչուրիա բերել տուած են մարտկոցապատ վականներ։ Լօքօմոթիվները թնդանօթներ կը պարունակեն։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի»
Հոկտեմբեր 6ի խմբագրականէն

Մանչուրիոյ ռազմավայրէն եկած տեղեկութիւնները մի միայն կը խօսին զինուորական մանր մունր հետազօտութիւններու մասին, որոնք սովորական են, երբ երկու բանակներ ա՛յնքան մօտ կը գտնուին դէմ առ դէմ։ Թշնամի ճակատին դէմ այսպիսի հետազօտութիւններ, զորս կը կատարեն ձիաւորները կամ ամէն կարգէ խառն զինուորներու ջոկատներ, նպատակ ունին միայն ստուգելու թէ թշնամիին ճակատին վրայ ո և է փոփոխութիւն եղա՞ծ է թէ ոչ։ Արտաքին յառաջապահներու գծին հետ միայն շփման մէջ կը գտնուին, կ'աշխատին սակայն օգուտ քաղել անոնց կարգերուն ցանցառութենէն կամ անուշադրութեան վայրկեաններէն, քիչ մը աւելի ներս մտնելու, և թշնամիին գլխաւոր բանակին կացութեան վրայ ակնարկ մը նետելու համար։ Բայց այսպիսի գործողութիւնները քիչ անգամ կը յաջողին բուն ճակատին վրայ, մինչեւ որ թշնամիին թեւը կիրցով մը կարելի ըլլայ պաշարել, ատոր համար ալ սակայն ահագին թուով ձիաւոր պէտք է։ Գործողութեանց ներկայ ասպարէզին մէջ, ուր երկու ճակատները խիստ ընդարձակ տարածութեան մը վրայ կը գտնուին, և անոնց կողերն ալ պաշտպանուած են գետերով ու ամբացած անցքերով, յիշեալ զինուորական հետազօտութիւններէն մեծ արդիւնք մը պէտք չէ սպասել։ Հետեւաբար երկու բանակներն ալ իրարու համախմբութեան վրայ գրեթէ անստուգութեան մէջ կը գտնուին։

Հետազօտիչ ջոկատներուն ընդհարումները տեղի կ'ունենան երկու հակառակորդ բանակներուն մէջտեղը գտնուած Յանթան գծին վրայ, Թայլին կիրճին հիւսիսային կողմը, կամ Բանեաքաւի հարաւային կողմը՝ Թատզանք վրայ (Հուն գետին եզերքը)։ Ռուսական բանակին աջ թեւը ապահովելու համար Մուքտէնի արեւմտեան կողմը Քուրօբաթքինի չինած ամրութիւնները կը թուին ցոյց տալ թէ ռուս վերին հրամանատարը մտադիր է ճակատամարտ մը մղել Հուն Հոյի վրայ, հակառակ այս մասին յայտնուած տարակոյսին։ Արդէն ասկէց առաջ մանրամասնօրէն երկու կողմին համար ալ քննեցինք այդ գետին վրայ մղուելիք ճակատամարտի մը նպաստաւոր ու աննպաստ պարագաները, և սա՛ եզրակացութեան հասանք թէ, հակառակ շատ մը թերութիւններու, պակասին ո և է փաստ կամ պատճառ չկայ՝ Մուքտէնը առանց պատերազմի պարպելու, մանաւանդ անո՛ր համար որ Թիլինկի հիւսիսային կողմը գտնուած գետինները բնաւ նպաստաւոր հանգամանք մը չունին ճակատամարտի համար։ Ռուս սպաներուն հացկերոյթին ժամանակ Քուրօբաթքինի խօսած ճառը թէ Ռուսք պէտք չէ վհատին նահանջէն, և թէ նահանջին նպատակն է Ճարոնցիները բաց դաշտին մէջ բերել հարուածելու համար զանոնք, պարզապէս հնարք մըն է անկէ, Ճարոնցիները խաբելու, հետեւաբար չարժեր այդ յայտարարութեան վրայ հիմնուելով մակաբերել թէ Քուրօբաթքին պիտի նահանջէ դարձեալ առանց կռուելու։ Նահանջը հիմա շատ նպաստաւոր չէ ռուսերուն, որովհետեւ այդ պարագային Ճարոնցիք պիտի յառաջանան երկաթուղիին արեւելեան կողմը գտնուած սահմանին մէջ, և պիտի աշխատին կտրել ռուս բանակին հաղորդակցութեան գիծը Խարպինի հետ, և եթէ յաջողին, Ռուսք պիտի պարտաւորուին չինական սահմանը անցնիլ դէպ ի հիւսիսային արեւմուտք, ինչ որ խիստ անախորժ հետեւութիւններ կրնայ ունենալ։

Եթէ Ռուսք ձմեռէն առաջ ճակատամարտ մը մղել ուզեն, իրենց համար ամէնէն նպաստաւոր տեղն է այս մասին Հունհոյի եզերքը։ Հակառակ իր բոլոր թերութիւններուն ա՛յնքան զօրաւոր է որ Օեամա պարտաւորուած է թուական մեծ առաւելութիւն մը ունենալ անոր վրայ յարձակելու համար, և շատ ալ ժամանակ անցընելու չէ, որովհետեւ Ռուսք ալ կրնան մեծաքանակ օգնական զօրքեր ձեռք բերել։ Բայց տակաւին շաբաթներ կրնան անցնիլ։ Եթէ աւելի կանուխ յարձակէին Ճարոնցիք Հունհոյի ճակատին դէմ ռուս բանակին արեւելեան թեւին դէմ շարժում մը ընելով հանդերձ, այն ատեն Քուրօբաթքին պիտի նահանջէր։ Հիմա կռիւը կը ներկայանայ նո՛յն հանգամանքներով, ինչպէս էր Լիաօեանկի առջեւ։ Երթալով կը զօրանայ սա՛ կարծիքը թէ Օեամա յանկարծ պիտի յարձակի Հունհոյի հարաւային կողմը գտնուած ռուս երկու զօրաբաժիններուն վրայ, ճարոնական գրաւման ենթարկելու համար գետին ձախ եզերքը գտնուած ամբողջ միջոցը։ Բայց այս ձեռնարկն ալ հիմնական պատրաստութեան կը կարօտի, որովհետեւ հոն Ռուսք խիստ լաւ ամրացած են։

Վերջերս Սինմինթինկ վայրը շատ յիշատակուեցաւ պատերազմի դաշտէն առնուած լուրերուն մէջ։ Սինմինթինկ կը գտնուի Մուքտէնի արեւմտեան կողմը, և Ռուսք շատ լաւ ամրացուցած էին զայն, ա՛յնպէս որ իրենց բանակին ծայրագոյն ձախակողմին մասը կը կազմէր։ Թէեւ մինչեւ հիմա բան մը չըստուեցաւ լուրերուն մէջ, բայց զանազան նշաններէ կը կասկածուի թէ Քուրօբաթքին այդ վայրը պարպած է, և հոն գտնուող ջոկատը իր գլխաւոր բանակին միացուցած է։ Այս կարգադրութիւնը պէտք չէ նահանջի նշան ընդունիլ, ատոր նպատակն է միայն ռուս բանակին ճակատային գիծը կարճեցնել՝ ամփոփելու համար զայն, Ռուսներուն համար Սինմինթինկ ա՛յն ատեն միայն կրնար արժէք մը ունենալ, եթէ իրենց ուսեսուի և ուրիշ իրեղէններուն պաշարները Թիէնձինի ճամբով գալու պարտաւորուէին։ Այդ պարագային իսկ չինական չէզոք սահմանները Ճարոնցիներուն համար արգելք մը պիտի ըլլային, թո՛ղ որ Ճարոնցիք զանազան միջոցներով կրնային խափանել Թիէնձինի ճամբով Ռուսներուն գալիք պարէնները. հետեւաբար Սինմինթինկ-Թիէնձին գծին գրաւումը Ռուսներուն համար առաւելութիւն մը չընծայեր։ Ուրեմն աննպատակ էր պահակազօրք թողուլ հոն։ Եթէ Ճարոնցիք Մուքտէնի արեւմտեան կողմէն առաջ քալէին ռուսական ձախ թեւը պաշարելու համար, Սինմինթինկ գտնուած ռուս ջոկատը իր գլխաւոր բանակէն բոլորովին պիտի անջատուէր։ Այն ատեն ուրիշ բան պիտի չկրնար ընել եթէ ոչ՝ արագ արագ դէպի հիւսիս նահանջել։

Ճարոնցիներուն համար աւելի մեծ արժէք ունի երկաթուղիէն մինչեւ չինական սահմանագլուխը գտնուած միջոցը։ Ամենէն վերջին լուրերուն նայելով, Ճարոնցիք կամուրջներ չիներ են Լիաօ գետին վրայ Նիւչուանկի հիւսիսային կողմը։ Չորս հազար հոգինոց ջոկատ մը, Քունկուզներէ բաղկացեալ, Ճարոնցի սպաներու առաջնորդութեամբ, արդէն իսկ Սինմինթինկի մօտեցեր են մինչեւ 30 քիլոմէթր, հարաւէն, որով այդ քաղաքին ճարոնական գրաւումը մօտալուտ է։ Բայց պատերազմին արդի կացութեան մէջ յաջողութիւնը բնաւ ազդեցութիւն մը չունի։ Առ այժմ ամբողջ այդ միջոցին ճարոնական գրաւումը Ճարոնցիներուն նպաստաւոր չի կրնար ըլլալ, որովհետեւ իրենց տրամադրութեան տակ չի մտներ այն կողմերուն ունեցած առաւելութիւնը, քանի որ գրեթէ չինական չէզոք հող է։ Բայց կը հաստատուի թէ Քունկուզները իբրեւ աւազակաղէն շատ օգտակար և յանդուգն մարդիկ են, ուստի արդիւնաւոր գործիք մը կրնան ըլլալ Ճարոնցիներուն ձեռքը, քանի որ Ռուսք պիտի պարտաւորուին զինուորական մեծ կարգադրութիւններ ընել իրենց Բանակին աջ (արեւմտեան) կողը պաշտպանելու համար անոնց դէմ։ Եթէ Ճարոնցիք աւելի առաջ քալեն Մուքտէնի վրայ դէպի հիւսիս, չինական երկաթուղին անտարակոյս ճարոնական վերջապահներու գիծը պիտի ըլլայ։

Անգամ մը որ ամբողջ միջոցը Ճարոնցիներուն իշխանութեան տակ մտնէ, Չինացիք պիտի չկրնան արգիլել զանոնք օգուտ քաղելէ այդ գիծէն, ո՛րքան կը պահանջէ անոնց պատերազմական կացութիւնը։ Ռուսներուն գործին բնաւ չի գար այս կողմերէն նահանջելը, որովհետեւ որչափ ե՛ւ երթան, ա՛յնքան աղքատ և անպտուղ գաւառներու մէջ պիտի մտնեն։

Այսօրուան լուր մը դարձեալ կը յիշատակէ ռուսական շարժում մը դէպ ի հիւսիսային Քորէա, անշուշտ Վլատիվոստոքի կողմէն։ Մինչդեռ ասկէց առաջ եկած լուրերը կը յայտարարէին թէ ամբողջ Լինէվիչի բանակը առաջ կը քալէ, հիմակ անոր մէկ մասին վրայ միայն կը խօսուի, որ արեւելեան ծովեզերքին երկայնքէն յառաջանալով Կէնսան հասեր է, և այդ քաղաքին հիւսիսային կողմը բռներ է ծովեզերեայ կէտեր, ինչպէս Համհէօնկ, Բուքչէօն և Քէօնֆօնկ։ Այս յառաջխաղացման նպատակն է արգելք ըլլալ Ճարոնցի զօրքերուն ցամաք ելնելուն այդ մասերուն մէջ, որովհետեւ, ինչպէս կը յիշուի, Ճարոնցիք մտադրութիւն յայտնած են Վլատիվոստոքի դէմ ալ արշաւախումբ մը ղրկելու։ Հետեւաբար պէտք չէ ենթադրել թէ ա՛յսքան սակաւաթիւ ռուս զօրքերուն նպատակը եղած ըլլայ Քորէայի ճամբով Ճարոնցիներուն ետեւը անցնելու, ինչպէս կ'ըսէինք երբ Լինէ-

(Շարունակութիւնը Կարդալ Դ. Երես)

"ՄԱՆԶՈՒՄԷՆ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 160

Երկու Օրորոցները

ՎԷՊ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Հեղինակ — ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ
Թարգմանիչ — ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՔԷՇԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԳԼՈՒԽ Գ.

Լուիզ երկու վայրկեանի չափ չունչ առաւ, ու ապա արցունքոտ աչքերը պարոն և Տիկին Լիւսըրայի ուղղելով,

—Կը յիշէք անշուշտ թէ, յարեց, երբ Ժուստի մեր փոքրիկ տանը եկաւ, ի՛նչ դառն յուզում մը յորդեցաւ սրտէս։ Ես ձեզ չէի ճանչնար մինչեւ այն ատեն, և միտքէս ալ չէի կրնար անցընել թէ դուք նոյն օրը ձեր զաւակը պահանջելու պիտի գաք։ Երբ ձեր ո՛վ ըլլալը իմացայ, խելքս գլխէս գնաց։ Մայրական խանդաղատանքը իր բոլոր թափով կը տագնապէր սիրտս։ Եւ երբ տիկինը բազուկներուս մէջէն խլեց այն փոքր մանկիկը, որ իր անմեղունակ դէմքովը կը ժպտէր ինծի, բոլորովին ուժասպառ եղայ, և ինծի այնպէս եկաւ թէ աշխարհի բոլոր ցաւերը վրաս խուժեցին մէկէն ի մէկ։ Դուք կուգայիք ձեր զաւակը ուզելու ինծմէ, մինչդեռ ձեր զաւակը քովս չէր։ Ուզեցի պոռալ, յայտնել ձեզ ամէն բան, բայց չհամարձակեցայ, և դուք, առանց գիտնալու, տարիք տարիք իմ զաւակս, անբացատրելի ցաւի մը սուր ճիրաններուն մատնելով զիս։

—Բայց այդ խօսքերէն բան մը չի հասկցուիր, Լուի՛զ, չեշտեց պարոն Լիւսըրա նոյն խիստ ձայնով, աւելի՛ որոշ խօսէ և բուն իրողութիւնը բացատրէ մեզ։ Եթէ այդ մանուկը քուկդ էր, հապա մերը ի՞նչ եղած էր։

—Ա՛խ, մա՛կ ըրէք, պարո՛ն, մա՛կ ըրէք, հառաչեց դժբախտ կինը արտասուաթոր աչքերով։ Ամուսինս, ուրկէ բաժնուած էի շատոնց ի վեր, աջլի գէշեր Ժուստ գալով տունս մտաւ գաղտագողի, և, դժբախտութիւնս կատարեալ ընելու համար, զաւակս առեւանգելու անհելի դաղափարը ունեցաւ։ Ուզեցի արգիլել զինքը այդ վատ խորհուրդէն, և կատաղաբար կռուեցայ իրեն հետ։ Բայց վերջապէս

[illegible]

պատասխանեց նէք մայրը հեծկլտալով, երեսի վրայ ձգեր, հեռացեր է։ Արդէն դուք գիտէք ձեր զաւկին ամբողջ պատմութիւնը, տիկին։ Օրիորդ Լէօնդին Գլանչառ տեսակցութեան մը մէջ յայտնեց ձեզ անոր մանրամասնութիւն-

վերջապէս, և ալ բոլոր զանքս ...բեցի միակ նպատակի մը, որ էր իմ ձեռքովս ձեզ ներկայացնել զինքը և ներողութիւն խնդրել ձեզմէ....։

—Քիչ մըն ալ մեր զաւկին վրայ խօսինք, Լուի՛զ, ընդմիջեց տիկին Լիւսըրա, չուզելով երկարել վշտահար կնոջ տառապանքը։ Քանի մը օրէ ի վեր անոր բանտարկութեան գործովը կը զբաղէիր։ Ի՞նչ եղաւ վերջապէս....։

—Երկու անգամ տեսակցեցայ հարցաքննիչ դատաւորին հետ, պատասխանեց Լուիզ։ Առջի բերան չուզեցի ամէն բան յայտնել իրեն, բայց յետոյ ստիպուեցայ գործին ամբողջ պատմութիւնը ընել, ինչ որ լուսաւորեց դատաւորին միտքն ու խիղճը, և երբ պատմեցի մանրամասնօրէն թէ Բիճռ ի՛նչպէս անցուցած էր ոճրին գիշերը, դատաւորը խոստացաւ ամէն օժանդակութիւն ընել, և, քննութեան գործը աւարտելէ ետքը, ազատ արձակել ձեր զաւակը....։

—Ա՜հ, հառաչեց տիկինը անսովոր ոգեւորութեամբ մը խանդավառելով, ըսել է որ մեր զաւակը ազա՛տ է հիմա։

—Կատարելապէս, տիկի՛ն, չեշտեց Լուիզ ոտքի վրայ ելլելով։

—Բայց ո՞ւր է, ո՞ւր է ան։ գոչեց եղկելի կինը կակազելով, զաւա՛կս ո՞ւր է....։

Լուիզ մէկ ոստումով սենեակէն դուրս նետուեցաւ, և գրեթէ ակնթարթի մը մէջ վերադարձաւ, Լիւսըրաներու բո՛ւն զաւկի՛ն՝ Լէօն Լիւսըրայի ձեռքէն բռնած։ Ապա կրկին ծնրադրելով,

—Ահա՛ ձեր զաւակը, ահա՛ ձեր սրտին հատորը, գոչեց լալագին ձայնով մը։

(Շարունակելի)

ԵՐՈՒԱՆԴ ՄԵՍՏՃԵԱՆ

Բերա, Մեծ Փողոց Պօն Մառշէի կից

ԹԻՒ 356

Մեծայարգ հասարակութեան վստահութիւնը գրաւող այս վաճառատունը, ուր կը ծախուին ամէն տեսակ մետաքսէ կերպասներ և մասնաւորաբար կանանց յատուկ գլխարկի զարդեր, ասնթէլա, Թաֆթա, ... քօռսէ, և ուրիշ նմանօրինակ արդուզարդեր, այս անգամ Եւրոպայէն նոր և գեղեցիկ մթերք մը ընդունած է զոր պատրաստ է վաճառելու չափաւոր գիներով։ Վաճառատան տէրը, որ իր մթերքը ծախսելու համար տարին մը ի վեր Եւրոպա կը գտնուի, հետզհետէ նոր ապրանքներ կը հասցնէ իր վաճառատունը ուր անգամ մը այցելել բաւական է գոհ մնալու համար։

վէնէ ամբողջ բանակին վրայ էր խընդիրը։ Ուստի ռուսք չեն կրնար Մանչուրիոյ պատերազմին վրայ ազդեցութիւն մը ունենալ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄՈՒԿՏԷՆԻ ՄԷՋ

ԹՈՒՐՈԲԱԹԻՆ ԵՒ ԿՐԻԲՆՉԻՐ

ՓՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ

ՍԹԷՍՍԷԼԻ ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

[illegible]

պաշարիկներով կը դիմեն ճարոնական չարժումները։

*** Զօրավար Քուրօբաթքին հոկտ. 5 թիւով կը հեռագրէ. — Ջրնական կառավարութիւնը գանգատ յայտնած

[illegible]

և զինուորները կը յուսան որ նահանջի ժամանակը այլ եւս անցած է, և հասած է ժամանակը թշնամիին վրայ յարձակելու։ Ճարոնցիք Սեպտ. 27ին խիստ կարեւոր փորձ մը ըրին Թային կիրճին ճամբով յարձակելու Ռուսերուն վրայ, բայց առանց թուական առաւելութեան պատճառաւ — 65000 հոգի էին Ռուսք — յարձակողական գաղափարը մէկ կողմ թողուցին։ Ամբողջ ճարոնական զօրութեանց ներկայ բաժանումը հետեւեալն է. — Զօրավար Նոճի Բորթ Արթուրի առջեւ ունի 52 վաշտ հետեւակ, 9 գումարտակ այրուձի, 132 դաշտային և 450 բերդային թնդանօթ։ Քուրօքի ունի 76 վաշտ հետեւակ, 18 գումարտակ այրուձի, այսինքն 60000 հետեւակ և 2160 ձիաւոր, 278 թնդանօթներով։ Օքուի բանակը ունի 60 վաշտ հետեւակ, 26 գումարտակ այրուձի, այսինքն 48000 հետեւակ, 3120 այրուձի 252 թնդանօթներով։ Նօծը ունի 32 վաշտ հետեւակ, 5 գումարտակ այրուձի, այսինքն 25600 հետեւակ, 1200 այրուձի, 84 թնդանօթներով։ Բայց թերեւս Նօծըի բանակին հետ կը գտնուի նաեւ 8րդ զօրաբաժինը, որ առկէց առաջ Բորթ Արթուրի առջեւ էր։ 7րդ զօրաբաժինին ի՛նչ կերպով բաժնուած ըլլալը յայտնի չէ. Այս հաշուով Մարէշալ Օեամայի ամբողջ հրամանատարութեան տակ գտնուած բանակը կը բաղկանայ 144,000 հետեւակներէ, 6500 ձիաւորներէ և 648 թնդանօթներէ։ Ճարոնցիք ընդամէնը ունին 13 զօրաբաժին և 11 պահեստի կիսաբաժին, մէկ պահեստի կիսաբաժին մըն ալ Ֆօքեայի մէջ։ Պատերազմին անմիջական ճակատի գծին վրայ ճարոնցիներուն զինուորական համախմբութեան մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները առնուած են. — Լիաօ և Հուն գետերուն վրայ, և երկաթուղիին վրայ ճարոնական ձախ թեւը ունի 33000 հետեւակ 84 թնդանօթներով, կեդրոնը՝ Լիաբէնի և Եանթայի մօտ՝ ունի 36000 հետեւակ և 92 թնդանօթ, Բէօնսիհուի հիւսիսային կողմը աջ թեւը ունի 10000 հետեւակ և 18 թնդանօթ։ Ասկէց զատ, Բանեապուզայի մօտ ճարոնցիք ունին հազր թնդանօթներ և զօրաւոր ամրոցներ ու խրամներ։ Ասոնք ամէնքը մեծ նշանակութիւն ունին յառաջիկայ մօտալուտ գործողութիւններուն համար։

*** Ջինացի Քունկուզ կամաւորներուն վերին հրամանատարութիւնը կը վարէ ճարոնական սպայակոյտէն հազարապետ Պիչի։ Ռուսք չորունակ օ-

նալու նպատակաւ։ Հրամատար Պառոն Սթաքէլպէրկ այս գործողութենէն առաջ չինացի պահապաններուն կարծիքը հարցուց, որոնք թելադրեցին՝ խնդրելով ասկայն որ ցանկին մէջէն ծառ չկտրուի։ Ջինական կառավարութեան գանգատը լաւ մը լուսաբանելու համար պէտք է ըսել թէ Ջինացիք իրենց Դամբարանները Ֆուլէնի մօտ երեսի վրայ ձգած են, և թէ պարիսպը քանի տեղեր խրամատուած է, և հոգ չեն տանիր զայն նորոգելու։ Ցանկին կամ պարիսպին ներսի կողմը տարօրինակ ծառեր և ջուրներ, որոնք պարիսպին ճեղքերէն ներս մտած էին, և կ'արածէին սուրբ... մէջ։ Ասկէց զատ, իմացայ որ երկար ժամանակ Դամբարաններուն իբրեւ պահապան գործածուող Մանչու մը, Ֆոքչամ անունով, հիմա բանտարկուած է, որովհետեւ Մուքտէնի բնակիչներուն սուրբ պատուած կորուսած փայտ ծախեր է։

*** Ռուս թերթը կ'ենթադրէ Թուրօբաթքինի և Կրիբընպէրկի պարագրութեանց մասին տարածուած անհիմն լուրերը։ Ադմիրալութեան աղբիւրէ առնելով կը ջանացնէ թէ Թուրօբաթքին վերջերս հեռագիր մը ուղղած է Կրիբընպէրկի, յիշեցնելով իրենց զինուորական եղբայրակցութիւնը Կեդր. Ասիոյ մէջ, և կը վերջացնէ սա՛ բառերով.— «Համոզուած եմ որ հոս ալ միշտ համախոհ պիտի ընթանանք։ Աստուած յաջողութիւն պարգեւէ՛ մեր բոլոր ձեռնարկներուն։»

*** Բորթ Արթուրի դէմ ճարոնական վերջին յարձակումներուն վրայ զօրավար Սթէօսէլ հետեւեալ տեղեկագիրը ղրկած է Ցարին. —

«23 Սեպտեմբեր

«Երջանիկ կը զգամ զինքզինքս իմացընելով Ձեր Վեհափառութեան թէ, մեր զինուորներուն դիւցազնութեան շնորհիւ ետ մղուած են վերջին չորս օրերուն՝ ճարոնցիներուն յարձակումները անագին կորուստներով։ Թշնամին Սեպտ. 19էն սկսեալ մինչեւ Սեպտ. 23 ժամը 5 սաստիկ ռմբակոծութիւն մը շարունակեց, և յարձակեցաւ բերդաքաղաքին հիւսիսային և արեւմտեան կողմը, ինչպէս նաեւ մերձաւոր ամրութիւններուն վրայ։ Բայց այս կատաղի յարձակումները ետ մղուեցան։ Թշնամիին ձեռքը կը մնան միայն երկու ամրոցներ, որոնք Քալեան հրացաններուն մէջտեղը տեղ մը գտնուած են

բոլորովին, Մեհեանին և ջուրի աւազանին մօտ, զոր վերջերս ճարոնցիք յաջողեցան խլել։ Բարձր լերան վրայ վերջին յարձակումը այսօր ժամը 5ին կանուխ ետ մղուեցաւ։ Զօրավար Քօնտրաթէնքօ ամրաշէն զինուորներ և կամաւորներ ղրկեց հօն գնդապետի մը հրամանատարութեամբ, որոնք հրանիւթերով լեցուած գունդեր նետեցին լերան մարտկոցներուն մէջ և օղը հանեցին զանոնք։ Ճարոնցիք սարսափահար փախան։ Հարիւրապետ Սիչով իր որսորդ զինուորներովը հալածեց զանոնք։ Գնդապետ Իրման, որ այս գործողութիւնը կը վարէր, կը տեղեկագրէ թէ Բարձր Լերան ճարոնցիներուն կողմէ բոլորովին պարպուիլը կը պարտինք տեղակալ Բօտկօրօքիի։ Ճարոնցիք 10 հազարէն աւելի մարդ կորսնցուցին։ Բոլոր մեր զինուորները նշանաւոր հանդիսացան այս կռիւին մէջ, բայց ի մասնաւորի զօրավար Քօնտրաթէնքօ, գնդապետ Իրման, հարիւրապետ Սիչով և տեղակալ Բօտկօրօքի։ Զինուորները դիւցազնաբար կռուեցան, մանաւանդ հինգերորդ զօրագունդը, մարդ մարդու դէմ, խրամներուն քով, և սա՛ միակ բաղձանքով ոգեւորուած՝ Ռուսիոյ Պատուարը Ս. Արեւելքի մէջ պաշտպանելու մինչեւ իրենց արիւնին վերջին կաթիլը։»

«30 Սեպտեմբեր.

«19էն մինչեւ Սեպտ. 23 անվաղ արիւնոտ կռիւներէն վերջ, բերդաքաղաքը բաղդաւորաբար հանգիստ մը վայելեց։ Բայց թշնամին նառնցով կ'աշխատի հիմա և յառաջ քալելու եռանդ ունի։ Ներքին բերդերուն դէմ ռմբակոծութիւնը կը շարունակուի։ Շատ կորուստներ ունինք։ Բայց զինուորներուն եռանդը դիւցազնօրէն կը շարունակէ։ Ամէն օր հիւանդանոցներէն բուժուողները կուգան կը մտնեն իրենց սովորական կարգերուն մէջ։ Կ'աղօթենք որ Աստուած մեզի յաղթութիւն և Ձեր Վեհափառութեան առողջութիւն պարգեւէ։»

*** Ռուս Հեռագրական Գործակալութեան Մարպինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Սեպտ. 19էն մինչեւ 26 Բորթ Արթուրի դէմ մղուած բոլոր ճարոնական յարձակումները ետ մղուած են բերդաքաղաքին քաջարի պաշտպաններուն շնորհիւ։ Ռուսք պարպեր են միայն քանի մը յառաջացած դիրքեր, որոնք սակայն աւերակներու կոյտեր դարձած են։ Բայց ճարոնցիք այս դիրքերը չեն կրնար բռնել, որովհետեւ Ռուսք ուրիշ կողմերէ կրնան խստիւ թնդանօթահարել զանոնք։ Ականատեսներու պատմութեան նայելով, որոնք Օգուի յարձակումներուն Բորթ Արթուրի մէջ կը գտնուէին, կռիւը արտասովոր դառնութեամբ և կատաղութեամբ մղուեր է երկու ակ։ Մեհեանին բերդին վրայ յարձակման միջոցին ամբողջ ճարոնական իններորդ զօրաբաժինը գրեթէ փճացեր է։ Դիակները պատերու պէս բարձրացեր են չորս կողմեն։ Վիրաւորներէն անոնք որոնք չեն կրցեր փախչիլ կամ վերցուիլ, ամէնքն ալ սոսկալի ըլլալով մեռեր են։ Մանչուրիոյ ռուս բանակին մէջ հիացում առաջ բերած է Բորթ Արթուրի պաշտպանութիւնը։ Զինուորներուն հոգին է Զօր. Սթէօսէլ, որուն արժանաւոր տեղակալներն են զօրավար Քօնտրաթէնքօ և զօրավար Ֆօք։ Տալնիի նախորդ զինուորական կառավարիչ Զախարով մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ ամրաշէն զինուորութեան մէջ։ Պահակազօրքերուն խանդավառութիւնը աննման է։ Բերդաքաղաքին անընկճելի ոյժը առոր մէջ կը կայա-

նայ։ Երբ զօրավար Ֆոքի չորրորդ զօրաբաժինը բերդաքաղաքին ներսը վերադարձաւ Գայլի լեռը պարպելէ վերջ, զոր երկու ամիս ամբողջ պաշտպանեց դիւցազնաբար երեք ճարոնական զօրաբաժիններու դէմ, զօրավար Սթէօսէլ այդ զօրաբաժնով զօրահանդէս կատարեց թշնամիին կրակին տակ։ Բորթ Արթուր բնաւ ուտեստի պակասութիւն չունի։ Պաշտպանները համոզուած են թէ բերդաքաղաքը պիտի դիմանայ երկարատեւ պաշարման։ Դժուարին կացութեան մասին տարածուած զրոյցները ճարոնական աղբիւրէ և բոլորովին չինծու են։ Սեպտ. 19էն մինչեւ 26 ճարոնական կորուստները գրեթէ 10,000 հոգի են։

*** Շանկայէ կը հեռագրեն Մօրնինկ Բոսթի.— Բորթ Արթուրի մէջ ջուրի պակասութիւնը խիստ զգալի է։ Պայան Բալլաստ մեծ յածանաւերուն, ինչպէս նաեւ Բոլթավա Սեվաստոբոլ և Բոպիէտա զրահաւորներուն խոշոր թնդանօթները ցամաք հանուեր են։

*** Պալթիկի նաւատորմը աչքէ անցընելու համար Նիքոլա Կայսեր Րեվալ ճամբորդութիւնը յետաձգուեցաւ։

*** Մինչդեռ Ճարոնի մէջ իրենց պահեստի զինուորութեան ծառայութիւնը լրացնող զինուորները հինգ տարուան համար նորէն դրօշի տակ կանչուած են, Ռուսիոյ մէջ Կայսերական հրովարտակ մը կը հրամայէ 1887ի, 1888ի և 1889ի բոլոր այն պահեստիները, որոնք ամուսնացած են և երեք զաւակ ունին, զինուորական ծառայութենէ ազատ արձակել։

ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ.—Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ կը ծանուցանէ իր վերջին թիւով թէ Րուզվէլթ նախագահ Եւրոպայի իր ներկայացուցիչներուն միջոցաւ անպաշտօն քննութիւններ ընել տալէ վերջ, համոզուեր է որ ներկայ կացութիւնը աննպաստ է Խաղաղութեան նոր Դեսպանախորհուրդ մը ինիստ հրաւիրելու։ Ուստի պիտի սպասուի որ վերջ գտնէ ռուսեւճարոնական պատերազմը։ Եթէ այն ատեն Ռուզվէլթ նորէն նախագահ եղած ըլլայ, թերեւս իր ծրագիրը գործադրէ, որուն համար առնուազն պէտք է այնուհետեւ ալ մէկ տարի սպասէ պատրաստութեան համար։

ԼՈՐՏ ՌՈՊԷՐԹՍ, որ հարաւային Ափրիկէ պտոյտի գացած է, անցեալ օր այցելեց Բրաթէպէրկ իր զօրքիկներուն ընկերակցութեամբ։ Կէս օրին հասան ա՛յն ճակատամարտին վայրը, ուր անձնատուր եղած էր Պոէր զօրավար Քրօնիէ։ Պօէրական բանակատեղին տակաւին ծածկուած է մարդկային ոսկորներով և բեկորներով։ Ճաչէն վերջ աչքէ անցուցին խրամները, գերեզմանները և պօէրական հին դիրքերը։ Լորտ Ռոպէրթս իր մեծ յաղթութեան տեսարանը կը դիտէր անտարբերութեամբ, շատ հաճոյք չէր զգար։ Բարտէպէրկ բոլորովին կերպարանափոխ եղած է ճակատամարտէն ի վեր, և կովերու երամակները, որոնք տեղւոյն վրայ կ'արածին հիմա, պերճախօս ապացոյց մըն են այն կողմերը տիրող խաղաղութեան և խաղաղութեան։ Լորտ Ռոպէրթսի գտնուած տեղէն 100 եարտ անդին կար պօէրական ագարակ մը, ուր ագարակատէրը կզբաղէր խրտուիլակներ շինելու՝ թռչունները փախցնելու համար։ Պօէրը երբ նշմարեց Լորտ Ռոպէրթսը, իր միակ խօսքը սա՛ եղաւ.— Հի իզ պանեէ ֆրայն. (Շատ պզտիկ է)։

ԱԶԴ

ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ

Վերջնական հաշուեյարդարութիւն կարճ միջոցի մը մէջ ձմրան ապրանքներու որոնք ֆրանս. և անգլ. լաւագոյն գործարաններէ եկած են։

1/14 Հոկտ.է սկսեալ պիտի ծախուի մթերքը վերայիշեալ ապրանքներու որոնք ասկից առաջ կը պատկանէին լուծեալ Էֆթիմօբուլօ և Ընկ.եան և որոնք, ինչպէս միշտ, կը գտնուին Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Րաքթիվան խան և ուրիշ մթերանոցի մը մէջ, ի Ֆընտըգըլի փողոց։ Այս ապրանքներն են բրդեղէն, մետաքսեղէն (բօնժէ, դաֆդա, սադէն եւն.), բամբակեղէն, մասամբօլ, բլիւս, վըլուր, էրիկ մարդու և կիներու զգեստի համար կերպասներ, ֆլանէլ, զանազան ֆանթէզիներ եւն.։

Հաշուեյարդարութիւնը կարելի եղածին չափ կարճ միջոցի մը մէջ աւարտելու համար, որոշուած է ծախել շատ զեղչեալ գիներով և անմրցելի կերպով։

Հասարակութիւնը և վաճառականները կը հրաւիրուին օգտուիլ այս բացառիկ առիթէն։ 20—1

ԾԱԽՈՒ ԳԵՏԻՆ

Տիվրիկի Ս. Աստուածածին և Ս. Առաքելոց Եկեղեցիներու վազըֆէն Գալաթ, Աթիգ Մուսթաֆա փաշա թաղը, Փափազ Օղլու փողոց, թիւ 16 այրած տան գետինը, որ ունի 250 արշըն 11 մատ երեսով, այս անգամ ծախու հանուած ըլլալով կը հրաւիրուին գնել փափաքողները՝ մանրամասն տեղեկութիւն առնելու և բանակցելու համար դիմել Տիվրիկի Ազգ. Կալուածոց Հոգաբարձութեան գրասենեակը, ի Մեծ Նոր խան, վերի յարկ, թիւ 14, ամէն Դշ. օր, ժամը 5էն 9։

ՎԱՐՁՈՒ

ԳՈՐԾԻ ՏԵՂՈՒԱՆՔ, ՏԷՐՕ, ԽԱՆՈՒԹ, ԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՍԵՆԵԱԿՆԵՐ

Պոլիս Սուլթան Համամ, Թօփալեան խանին վեր, Սրվանեան խանին մօտ, Տէր Բիւլլիւբ երթալու ճամբուն վրայ։

Աժան, յարմար և օդասուն գործի տեղեր որ կը յարմարին ամէն տեսակ առեւտրական գործերու.

Կահերու գործարաններու
Հովանոցի »
Մոթիւթի »
Դերձակի »
Տուփ շինելու »
Սնտուկի »
Կօշկակարներու »
Շաքարի եւն. եւն. »

Շէնքին ստորնայարկը տէբօ, լոյս և օդասուն։

Առաջին յարկ. խանութ և սենեակ։
Երկրորդ և երրորդ յարկ բնակութեան համար յարմար պզտիկ ապարթըմաններ։ Տեղը կեդրոն և գինը յարմար։

Պէտք ունեցողք դիմեն Սուլթան Համամ, Թօփաճի խանի սենեկապետին։ 9—20

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին Պիր Ջէզիսի դիմաց

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտար, Իճատիյէ, Տօղրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 4—11 դիմել Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին-Պիր-Ջէզիսին դիմաց։
Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ 4

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՅԱՅԵԱՆ.

ԻԼԱՆ

Րիզէ գազասընըն Րէմանօս գարիյէսի էհալիսինտէն Շէմսատն զատէ պիրատէրիմ Անմէտ էֆէնտի պէնիմլէ կէօրիւշմէք իւզրէ կէչէն 319 սէնէսի Թըրինը էվվէլտէ Տիւզճէ գազասընտա կէլիպ իքի մահ գատար խանըմտա գալըպ պիլահարէ 30 լիրա խարճըրահ քէնտիսինէ իթա իտուպ մէմլէքէթէ կէօնտէրտիմ վէ պու էսնատէ հէր նասըլսա մալիւմաթըմ օլմագըզըն մէօհրը գաթիէմ եէտինէ կէչիրէրէք 80 լիրայա հավի վազ էյլէտիկի սախթէ պիր գըթա բոլիչա սէնէտիլէ Իզմիթտէ մուգիմ միւշթէրէքէն ախզուիթա էյլէտիկիմ Թիւճարտան Եօրղանճեան Գրիգոր աղատան 80 լիրայը ալարագ Րիզէյէ սավուշուպ կիթմիշ վէ Րիզէտէն պանա խիթապըն մէրգում Գրիգոր աղատան ալաճագը մէզքիւր 80 լիրայը Թարաֆըմա իրսալ իտէճէկինէ տաիր պիր գըթա մէքթուպ եազմըշ օլտուղունը վէ քէյֆիյէթտէն մալիւմաթ ալտըղըմ անտէ պէօյլէ պիր բոլիչա սէնէտի իթա իթմէտիկիմտէն տէրագապ Իզմիթ Պիտայէթ Ճէզա մահքէմէսինէ պու խուսուսա ալէյհինէ իգամէ էյլէտիկիմ տավատա մէրգում Անմէտ էֆ.նին ճէլպ օլունմասը վէ պու պապտէքի մուհաքէմէ տէրտէսթ օլտուղը հալտէ պու քէրրէ հէնիւզտէն մէսմուաթըմա նազարէն կէօյա մըրը վէ տաւխան ախզուիթտար թիճարէթխանէտէն քէնտիսինէ 520 լիրա տահա պօրճում օլտուղընա հավի մէօհրը ահիզանէմլէ էմրէ մուհարրէր պիր գըթա տահա սախթէ սէնէտ վազ իտուպ ախէրէ սաթմագ ֆիքրինի էօթէ պէրիյէ իլան իթմէքտէ օլտուղընտան, հալ պու քի, պէնիմ պէօյլէ էմրէ մուհարրէր սախթէ սէնէտլէ պօրճում օլմատըղընտան, իչպու գիւքր օլունան էմրէ մուհարրէր սէնէտ սախթէ օլուպ մէզքիւր սէնէտի հիչ պիր քիմսէ իշթիրա իթմէսին. չայէտ իշթիրա իտիլուպ տա հէր քիմին եէտինտէ զուհուր իտէճէք օլուր իսէ գաթիէն հիւքմի օլմայուպ սախթէ օլտուղը իլան օլունուր։

Պիրինճի իլանըմտա «հիչ պիր քիմսէյէ պէօյլէ էմրէ մուհարրէր սախթէ սէնէտլէ պօրճում եօգ տըր» իպարէսի սէհվէն «հիչ պիր քիմսէյէ էմրէ մուհարրէր սէնէտլէ պօրճում եօգ տուր» օլմուշ իտի։

Տիւզճէ գազասընտա Հաճի Պայրամ զատէ թիճարտան
ՄՈՒՍԹԱՖԱ
23 էյլուլ 320

ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

	Սթերլին
Դրամագլուխ	12,000,000
Տարեկան եկամուտ	3,986,000

Անգլ. ապահովագրական ընկերութիւն հրդեհի դէմ եւ կեանքի վրայ
Որ այժմ ձուլուած է ՌՕՅԸԼ ապահովագրական Ընկերութեան հետ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւն ամէն տեսակ ստացուածքներու վրայ, —քարաշէն և փայտաշէն կալուածներ, առեւտրական թուղթեր, ապրանքներ, եւն. եւն.։

Լանքաշիր միշտ նշանաւոր եղած է ամէն կորուստ արագ և արդար կերպով վճարելուն համար։

Իր դրամագլուխն՝ 12,000,000 անգլ. ոսկիի բարձր թիւը բացարձակ ապահովութիւն մը կ'երաշխաւորէ ապահովագրեալներուն։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆՔ
ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, թիւ 1' ՆՈՐԹ ՃՕՆ ՍԹՐԻԹ
ԼՈՆՏՈՆ, 28' ԼՕՄՊԱՐՏ ՍԹՐԻԹ

ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՊՕՆՏ ՕՒԷԼԼԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.
Նօ. 4 և 5 Քիւչիւք Թիւնէլ խան
Ընդհ. Գործակալ Լէհրենէի
ՄԱԳՍՈՒՏ Յ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
Ուրիշ ենթ. գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։ 50—9